

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Рахункової палати
від 28 лютого 2017 року № 6-1

ЗВІТ

**про результати фінансового аудиту
Верховного Суду України**

Київ 2017

ЗМІСТ

ПРЕАМБУЛА	3
I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТА АУДИТУ, ЙОГО ВИДАТКІВ, СИСТЕМИ ЗВІТНОСТІ ТА ОЦІНКА ЗАСТОСОВАНОЇ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ	7
1.1. <i>Розподіл відповідальності керівництва об'єкта контролю та відповідальності органу контролю</i>	7
1.2. <i>Характеристика об'єкта аудиту та нормативно-правового забезпечення його діяльності</i>	8
1.2.1. <i>Оцінка дотримання вимог складання та структури річної фінансової звітності</i>	15
1.2.2. <i>Оцінка існуючої облікової політики</i>	17
1.3. <i>Резюме аудиторського висновку</i>	18
1.4. <i>Оцінка стану організації внутрішнього контролю</i>	19
1.5. <i>Аналіз стану виконання рекомендацій та пропозицій Рахункової палати</i>	21
II. РЕЗУЛЬТАТИ АУДИТУ ПЛАНУВАННЯ, ПРАВИЛЬНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З НИМИ В ОБЛІКУ СУДУ	23
2.1. <i>Бюджетне планування та здійснення видатків</i>	23
2.2. <i>Розрахунки з оплати праці</i>	28
2.3. <i>Готівкові та безготівкові операції, розрахунки з підзвітними особами</i>	30
2.4. <i>Розрахункові операції з контрагентами</i>	32
2.4.1. <i>Розрахунки з постачальниками комунальних послуг</i>	32
2.4.2. <i>Дебіторська та кредиторська заборгованість</i>	32
2.4.3. <i>Стан обліку необоротних активів та запасів</i>	33
2.4.4. <i>Стан розрахунків за надані послуги (крім комунальних) та виконані роботи</i>	35
2.5. <i>Стан використання бюджетних коштів на поточні трансферти підприємствам</i> ..	37
2.6. <i>Закупівлі товарів, робіт та послуг, укладання і виконання договорів</i>	41
ВИСНОВКИ	42
ПРОПОЗИЦІЇ	46

ПРЕАМБУЛА

Фінансовий аудит Верховного Суду України проведено департаментом з питань оборони та правоохоронної діяльності відповідно до Плану роботи Рахункової палати на 2017 рік, у зв'язку із запланованою законодавством ліквідацією Верховного Суду України і необхідністю підтвердження достовірності фінансової та бюджетної звітності за 2015 та 2016 роки.

Загальна оцінка системи управління та внутрішнього контролю за фінансовими ресурсами надана у звіті з урахуванням вимог діючого законодавства, а також особливостей діяльності установи як органу судової влади. Складений звіт містить основні висновки і пропозиції, які подаються керівництву Верховного Суду України (далі – ВСУ).

Мета аудиту

За результатами аудиту передбачається надання загальної оцінки правильності ведення, повноти обліку і достовірності фінансової та бюджетної звітності щодо надходжень і витрат бюджету, встановлення фактичного стану справ щодо цільового використання бюджетних коштів, дотримання законодавства при здійсненні операцій з бюджетними коштами об'єктами аудиту, а також надання оцінки управління фінансовими ресурсами та внутрішнього контролю об'єктів аудиту.

Предмет аудиту

- фінансова та бюджетна звітність за 2015 і 2016 роки;
- облікова політика об'єктів аудиту;
- фінансово-господарські операції;
- первинні документи бухгалтерського обліку за 2015 і 2016 роки;
- договори, укладені об'єктами аудиту, які виконувались у 2015 і 2016 роках;
- накази та інші розпорядчі документи ВСУ за 2015 і 2016 роки;
- планові документи, якими передбачено використання бюджетних коштів у 2015 і 2016 роках;
- реєстри синтетичного обліку – меморіальні ордери (накопичувальні відомості) за 2015 і 2016 роки;
- реєстри аналітичного обліку – книги та картки за 2015 і 2016 роки;
- книга «Журнал-головна» за 2015 і 2016 роки;
- елементи автоматизації бухгалтерського обліку за 2015 і 2016 роки;
- інші статистичні і довідкові матеріали та дані, що характеризують стан використання коштів Державного бюджету України;
- управлінські рішення ВСУ з питань фінансово-господарської діяльності та інших питань, які прийняті для досягнення максимальної економії ресурсів і забезпечення результативності діяльності з виконання власних повноважень;
- система внутрішнього контролю;
- внутрішнє середовище (середовище контролю), тобто існуючі у ВСУ процеси, операції, регламенти, структури та розподіл повноважень щодо їх виконання, правила та принципи управління людськими ресурсами тощо, які

спрямовані на забезпечення реалізації законодавчо закріплених за ВСУ функцій і завдань з метою досягнення визначеної мети та цілей.

Об'єкти аудиту:

– **Верховний Суд України** як найвищий суд у системі судоустрою України, що виконує функції головного розпорядника коштів Державного бюджету України щодо фінансового забезпечення діяльності, організаційне забезпечення діяльності якого здійснюється апаратом Верховного Суду України в порядку, визначеному Законом України «Про судоустрій і статус суддів» та іншими нормативно-правовими актами;

– **державне підприємство «Автобаза Верховного Суду України»** як одержувач бюджетних коштів та юридична особа, уповноважена здійснювати транспортне забезпечення суддів;

– **дочірнє підприємство «СТО «Алекс» Державного підприємства «Автобаза Верховного Суду України»** як одержувач бюджетних коштів, уповноважене надавати послуги з утримання приміщень та обслуговування прибудинкової території Верховного Суду України, а також забезпечення технічного обслуговування автомобільного транспорту.

Початкові обмеження щодо проведення аудиту: 2015, 2016 роки – визначено з урахуванням періодичності надання статистичної, фінансової та бюджетної звітності.

Критерії оцінки:

щодо стану фінансової та бюджетної звітності:

достовірність – інформація, наведена у фінансовій і бюджетній звітності, має бути достовірною, тобто не містити помилок та перекручень, які можуть вплинути на рішення користувачів звітності;

відповідність – фінансова та бюджетна звітність має відповідати аналогічним даним бухгалтерського обліку і звітності органів Державної казначейської служби України;

повнота – фінансова та бюджетна звітність повинна містити інформацію про всі проведені господарські операції, які мале місце і повинні бути відображені в бухгалтерському обліку та звітності;

цільове використання коштів – кошти державного бюджету, використані на цілі, передбачені бюджетними призначеннями, встановленими законом про Державний бюджет України, напрямками використання бюджетних коштів, визначеними у паспорті бюджетної програми або у порядку використання бюджетних коштів, бюджетними асигнуваннями;

законність – здійснення операцій з бюджетними коштами відбувалось з дотриманням норм чинного законодавства.

щодо стану бухгалтерського обліку: ведення бухгалтерського обліку має відповідати нормам чинного законодавства та вимогам нормативно-правових актів у сфері бухгалтерського обліку.

Методика проведення аудиту

Об'єкти аудиту перевірялися відповідно до вимог Закону України від 02.07.2015 № 576 «Про Рахункову палату» та Методичних рекомендацій з проведення Рахунковою палатою фінансового аудиту, затверджених рішенням Рахункової палати від 22.09.2015 № 5-5, шляхом вивчення та аналізу нормативно-правових і розпорядчих документів, управлінських рішень, фінансової бюджетної та статистичної звітності.

Під час аудиту отримано аудиторські докази стосовно сум, відображених у фінансовій та бюджетній звітності. Аудит включає оцінку прийнятності облікових оцінок, зроблених управлінським персоналом, і загального представлення фінансових та бюджетних звітів.

Під час аудиту контрольною групою використано принцип вибіркової перевірки наданої інформації, в результаті якої до уваги взято тільки істотні помилки.

Використано такі аналітичні процедури: перевірка, звіряння, огляд, оцінка, опитування, підрахунок, перерахунок, повторне обчислення, порівняння, співставлення, спостереження, узагальнення, обстеження.

Для виявлення можливих випадків невідповідностей, помилок, шахрайства та незаконних дій, що можуть мати вплив на фінансовий стан об'єктів контролю, застосовано метод системного аналізу.

Тестування системи внутрішнього контролю проведено за розділами, зокрема: система внутрішнього контролю; система електронного оброблення інформації; необоротні та оборотні активи; дебіторська заборгованість; грошові кошти; кредиторська заборгованість; розрахунки з підзвітними особами; розрахунки з оплати праці; розрахунки з контрагентами відповідно до умов укладених договорів; фінансова та бюджетна звітність.

Рівень суттєвості для виявлення порушень і відхилень фінансових показників установлений з урахуванням визначених ризиків та факту того, що Верховний Суд України – найвищий суд у системі судоустрою України, майно якого є державною власністю, а забезпечення його повноважень здійснюється на 100 відс. за рахунок Державного бюджету України.

Висновок аудитора містить оцінку того, що є суттєвим як для суттєвих статей балансу, взятих окремо, так і для фінансової і бюджетної звітності в цілому.

Під суттєвістю розуміється те, якою мірою встановлені аудитом помилки, порушення та недоліки в діяльності установи вплинули на повноту і достовірність формування фінансової та бюджетної звітності та результати фінансово-господарської діяльності.

Залежно від видів операцій і ступеня розкриття відповідної інформації про активи та пасиви суттєвість встановлено на такому рівні:

Визначення рівня суттєвості та оцінка ризиків

<i>Ділянка аудиту</i>	<i>Ризик (високий, середній, низький)</i>	<i>Суттєвість, визначається у відсотках від вихідних даних звітності</i>	<i>Коментарі</i>
Бюджетне планування	середній	1%	людський фактор, прогалини в нормативному полі
Касові та безготівкові операції	низький	2%	чітке нормативно-правове поле
Дебіторська заборгованість	середній	1%	людський фактор, непрозорість
Кредиторська заборгованість	середній	1%	людський фактор, непрозорість
Оплата праці	високий	0,5%	велика питома вага у загальних видатках і складне правове поле
Запаси	середній	1%	велика кількість активів і низький рівень фінансової дисципліни
Необоротні активи	середній	1%	велика кількість активів і низький рівень фінансової дисципліни
Поточні трансферти підприємствам	високий	0,5%	людський фактор, непрозорість
Система внутрішнього контролю	середній	1%	відсутність плану внутрішнього контролю за різними напрямками діяльності
Загальний рівень	середній	1%	враховуючи досвід попереднього аудиту

З огляду на результати попереднього аналізу ризиків і з урахуванням раніше здійснених аудитів були визначені рівні/пороги суттєвості за окремими класами (категоріями) витрат. Загальний рівень суттєвості визначений з урахуванням досвіду попереднього аудиту на рівні одного відсотка від загальної суми видатків ВСУ за 2015 рік (106 329,9 тис. грн) і 2016 рік (126 167,1 тис. грн), що в абсолютному вимірі становить 1 063,3 і 1 261,7 тис. гривень. Під час аудиту також надано оцінку суттєвості виявлених відхилень за окремими категоріями звітності залежно від видів

операцій і ступеня розкриття відповідної інформації про активи та пасиви.

I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТА АУДИТУ, ЙОГО ВИДАТКІВ, СИСТЕМИ ЗВІТНОСТІ ТА ОЦІНКА ЗАСТОСОВАНОЇ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ

1.1. Розподіл відповідальності керівництва об'єкта контролю та відповідальності органу контролю

Згідно зі статтею 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе власник (власники) або уповноважений орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства та установчих документів.

Керівник установи зобов'язаний створити необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку, забезпечити неухильне виконання всіма підрозділами, службами та працівниками, причетними до бухгалтерського обліку, правомірних вимог бухгалтера щодо дотримання порядку оформлення та подання до обліку первинних документів.

Таким чином, при підготовці річної фінансової та бюджетної звітності за 2015 і 2016 роки керівництво несе відповідальність за правильність обрання та застосування принципів облікової політики, представлення звітності в такий спосіб, що забезпечує її достовірність, тотожність і відповідність діючим законодавчим нормам.

Крім того, керівництво організовує внутрішній контроль та забезпечує його здійснення у ВСУ, як головний розпорядник бюджетних коштів забезпечує управління бюджетними асигнуваннями і здійснення контролю за виконанням процедур та вимог, встановлених Бюджетним кодексом України, бере бюджетні зобов'язання та здійснює платежі тільки в межах бюджетних асигнувань, встановлених кошторисами¹, а також несе відповідальність за створення необхідних умов для проведення інвентаризації,² з метою вжиття заходів щодо збереження активів і запобігання фактам фінансових зловживань та шахрайства.

Відповідальність Рахункової палати полягає в тому, що аудит було здійснено згідно з Методичними рекомендаціями з проведення Рахунковою палатою фінансового аудиту, затвердженими рішенням Рахункової палати від 22.09.2015 № 5-5 і розробленими з урахуванням вимог і положень Міжнародних стандартів вищих органів фінансового контролю (ISSAI), зокрема Фундаментальних принципів здійснення аудиту в державному секторі (ISSAI 100),

¹ Статті 26, 47 і 48 Бюджетного кодексу України від 08.07.2010 № 2456, зі змінами.

² Пункт 4 Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879.

Фундаментальних принципів здійснення фінансового аудиту (ISSAI 200) і Керівних принципів фінансового аудиту INTOSAI (ISSAI 1000-1999).

Відповідальність контрольної групи полягає в отриманні доказів, що дають достатнє та прийнятне підґрунтя у для підготовки незалежного аудиторського висновку.

1.2. Характеристика об'єкта аудиту та нормативно-правового забезпечення його діяльності

Правові засади організації судової влади, загальний порядок забезпечення діяльності судів та інші питання судоустрою в період, що підлягав аудиту, визначав Закон України від 07.07.2010 № 2453 «Про судоустрій і статус суддів», зокрема з 29.03.2015 у редакції Закону України від 12.02.2015 № 192 «Про забезпечення права на справедливий суд» (далі – Закон № 2453).

До **30.09.2016** правовий статус ВСУ – найвищого судового органу в системі судів загальної юрисдикції визначався статтею 38 Закону № 2453³, яка відтворювала **положення частини другої статті 125 Конституції України**.

З 30.09.2016 частиною третьою статті 125 Конституції України встановлено, що Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою України, у зв'язку з набранням чинності Законом України від 02.06.2016 № 1401 «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» (далі – Закон № 1401).

Правовий статус Верховного Суду як найвищого суду в системі судоустрою України визначений статтею 36 Закону України від 02.06.2016 № 1402 «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон № 1402).

Доцільно зазначити, що пунктами 4–9 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1402 встановлено, що:

– *протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом: утворюється Верховний Суд у порядку та у складі, що визначені цим Законом; призначаються судді Верховного Суду за результатами конкурсу, проведеного відповідно до цього Закону (пункт 4);*

– *Верховний Суд створюється на матеріально-технічній базі Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищого господарського суду України, Вищого адміністративного суду України (пункт 5);*

– **Верховний Суд України, Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищий господарський суд України, Вищий адміністративний суд України діють у межах їх повноважень, визначених процесуальним законом, до початку роботи Верховного Суду у складі, визначеному цим Законом, та до набрання чинності відповідним процесуальним**

³ З 30.09.2016 Закон № 2453 втратив чинність, крім положень, зазначених у пунктах 7, 23, 25, 36 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України від 02.06.2016 № 1402 «Про судоустрій і статус суддів».

законодавством, що регулює порядок розгляду справ Верховним Судом у складі, визначеному цим Законом (пункт б);

– з дня початку роботи Верховного Суду у складі, визначеному цим Законом, Верховний Суд України, Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищий господарський суд України, Вищий адміністративний суд України **припиняють свою діяльність та ліквідуються у встановленому законом порядку. До припинення діяльності статус, структура, повноваження, порядок роботи, права, обов'язки, гарантії суддів цих судів визначаються Законом України «Про судоустрій і статус суддів» (пункт 7);**

– день початку роботи Верховного Суду у складі, визначеному цим Законом, **визначається рішенням його Пленуму, що публікується на веб-порталі судової влади та в газеті «Голос України» (пункт 8);**

– **Верховний Суд розпочинає роботу за умови призначення щонайменше шістдесяти п'яти суддів Верховного Суду за результатами конкурсу, проведеного відповідно до цього Закону (пункт 9).**

Слід зауважити, що станом на час завершення аудиту (лютий 2017 року) **зазначених змін не відбулось, Верховний Суд як новостворена інституція не розпочав своєї роботи.**

Доповненнями, внесеними Законом № 1401 до розділу XV «Перехідні положення» (пункт 16¹), визначено, що з дня набрання чинності цим законом до впровадження нового адміністративно-територіального устрою України відповідно до змін до Конституції України щодо децентралізації влади, але не довше ніж до 31 грудня 2017 року, утворення, реорганізацію та **ліквідацію судів здійснює Президент України на підставі та в порядку, що визначені законом.**

Водночас положеннями статті 147 Закону № 1402 визначено **повноваження ДСА України щодо забезпечення виконання рішень про утворення чи припинення (ліквідацію) судів.**

Дослідженням встановлено, що, відповідно до частини третьої статті 81 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), порядок утворення та правовий статус юридичних осіб публічного права встановлюються Конституцією України та законом.

Відповідно до частини другої статті 104 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), юридична особа є такою, що припинилася, з дня внесення до єдиного державного реєстру запису про її припинення.

Отже, припинення повноважень і ліквідація Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів України повинна здійснюватися не з дня опублікування рішенням Пленуму Верховного Суду на веб-порталі судової влади та в газеті «Голос України» про день початку роботи Верховного Суду, а лише після проведення регламентованої законом процедури, результатом якої є припинення діяльності суду як органу державної влади та юридичної особи.

Зокрема, юридична особа або орган, що прийняв рішення про припинення юридичної особи, зобов'язані протягом трьох робочих днів з дати

прийняття рішення письмово повідомити орган, що здійснює державну реєстрацію (частина перша статті 105 ЦК України).

Наступними кроками є призначення комісії з припинення суду (ліквідаційної комісії), голови комісії або ліквідатора та встановлення порядку і строку заявлення кредитором своїх вимог до суду, у ролі ліквідаційної комісії може виступати і орган управління юридичної особи (частина третя статті 105 ЦК України).

Із дня призначення ліквідаційної комісії до неї переходять усі повноваження щодо управління справами суду.

У випадках, установлених законом, ліквідаційна комісія (ліквідатор) **забезпечує проведення незалежної оцінки майна суду.**

При цьому ДСА України має повноваження щодо управління об'єктами державної власності тільки в частині, що належить до сфери управління ДСА України.

Згідно з пунктом 45 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1402 Кабінет Міністрів України зобов'язано *протягом року з дня набрання чинності цим Законом забезпечити розміщення Верховного Суду у приміщеннях, що вивільняються у зв'язку з ліквідацією Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищого господарського суду України, Вищого адміністративного суду України.*

Довідково. Кабінетом Міністрів України затверджено Порядок здійснення заходів, пов'язаних з утворенням, реорганізацією або ліквідацією міністерств, інших центральних органів виконавчої влади (далі – органи виконавчої влади) та їх територіальних органів⁴, яким визначено, що органи виконавчої влади утворюються, реорганізуються або ліквідуються Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України.

Окремий порядок, який би визначав механізм здійснення заходів, пов'язаних з утворенням, реорганізацією або ліквідацією органів судової влади з урахуванням повноважень Президента України, ДСА України та юридичних осіб органів судової влади, закріплених законами № 1401 і № 1402, відсутній, що створює ризики незаконного використання, неналежного обліку державного майна та неефективного функціонування під час процесу ліквідації органів судової влади.

Відповідно до частини другої статті 38 Закону № 2453, компетенцією ВСУ є:

1) здійснення правосуддя в порядку, встановленому процесуальним законом;

2) здійснення аналізу судової статистики, узагальнення судової практики;

3) надання висновків щодо проектів законодавчих актів, які стосуються судоустрою, судочинства, статусу суддів, виконання судових рішень та інших питань, пов'язаних із функціонуванням судової системи України;

4) надання висновків про наявність чи відсутність у діяннях, у яких звинувачується Президент України, ознак державної зради або іншого злочину;

⁴ Постанова Кабінету Міністрів України від 20.10.2011 № 1074.

внесення за зверненням Верховної Ради України письмового подання про неможливість виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я;

5) звернення до Конституційного Суду України щодо конституційності законів, інших правових актів, а також щодо офіційного тлумачення Конституції та законів України;

б) забезпечення однакового застосування норм права судами різних спеціалізацій у порядку та спосіб, які визначені процесуальним законом;

7) здійснення інших повноважень, визначених законом.

Голова ВСУ, відповідно до статті 41 цього Закону:

1) представляє суд як орган державної влади та систему судів загальної юрисдикції у зносинах з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами, а також із судовими органами інших держав та міжнародними організаціями;

2) визначає адміністративні повноваження заступників Голови Верховного Суду України;

3) скликає Пленум Верховного Суду України; вносить на розгляд Пленуму подання щодо призначення на посаду секретаря Пленуму та секретарів палат; виносить на розгляд Пленуму питання та головує на його засіданнях;

4) видає на підставі акта про обрання на посаду судді Верховного Суду України або звільнення судді з посади відповідний наказ;

5) повідомляє Вищу кваліфікаційну комісію суддів України, а також через веб-портал судової влади про наявність вакантних посад суддів у Верховному Суді України у триденний строк з дня їх утворення;

б) контролює ефективність діяльності апарату суду, вносить Голові Державної судової адміністрації України подання про призначення на посаду керівника апарату суду, заступника керівника апарату суду та про звільнення їх з посад, а також про застосування до керівника апарату суду, його заступника заохочення або накладення дисциплінарного стягнення відповідно до законодавства;

7) інформує Пленум Верховного Суду України про діяльність Верховного Суду України;

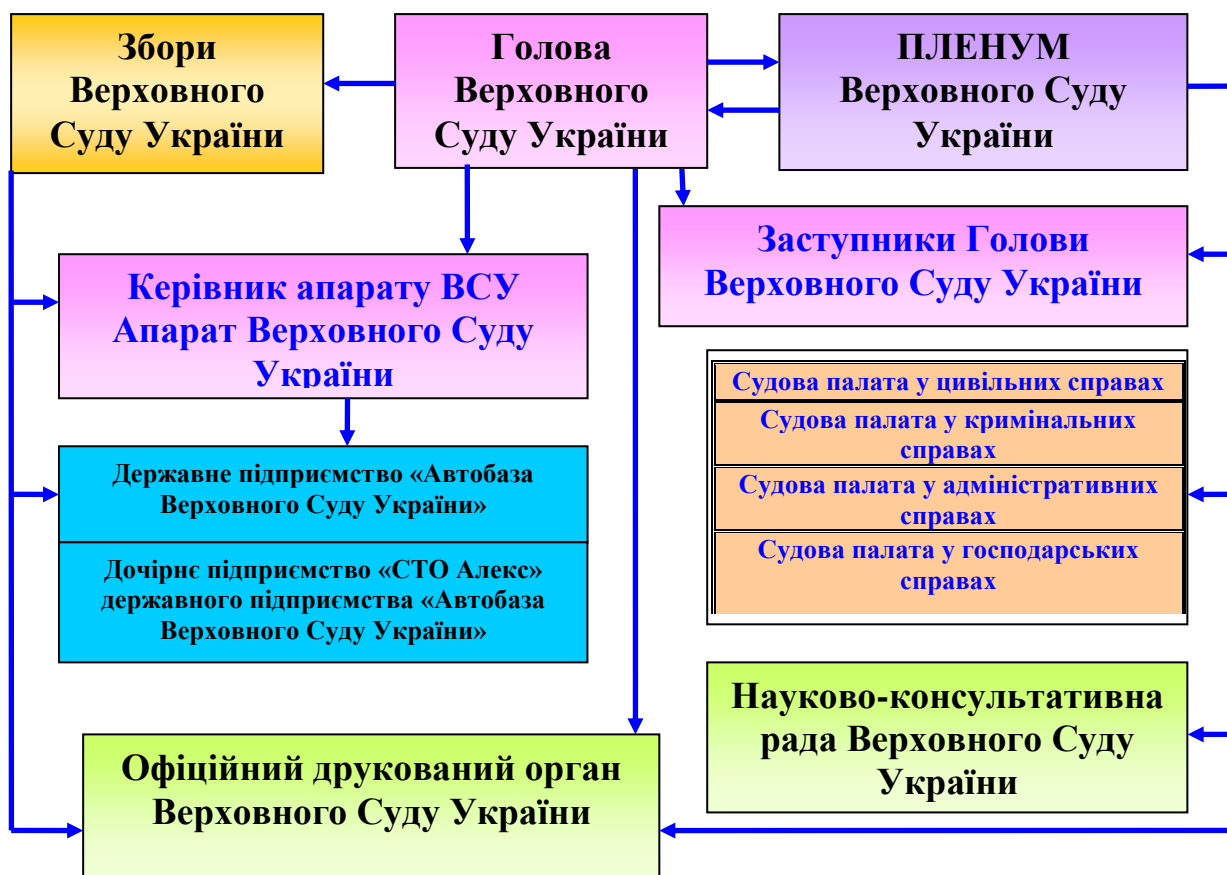
8) здійснює інші повноваження, визначені законом.

Голова ВСУ з питань, що належать до його адміністративних повноважень, видає накази і розпорядження.

У разі відсутності Голови ВСУ його адміністративні повноваження здійснює один із заступників Голови ВСУ за його визначенням. У разі відсутності заступників адміністративні повноваження Голови ВСУ здійснює суддя, який має більший стаж роботи на посаді судді ВСУ (частина четверта статті 41 Закону № 2453).

Далі наведена схема організаційної побудови ВСУ.

Організаційна побудова Верховного Суду України

Згідно з організаційною побудовою Верховного Суду України, у ВСУ діють Судова палата в адміністративних справах, Судова палата у господарських справах, Судова палата у кримінальних справах та Судова палата у цивільних справах. Персональний склад судових палат визначається Пленумом Верховного Суду України.

Частиною четвертою статті 39 Закону № 2453 встановлено, що у ВСУ діє Пленум ВСУ для вирішення питань, визначених Конституцією України та цим Законом. Склад і порядок діяльності Пленуму ВСУ визначаються цим Законом. Пленумом ВСУ з числа суддів ВСУ обираються Голова суду та його заступники.

Пленум ВСУ, відповідно до частини першої статті 46 Закону № 2453, є колегіальним органом, до складу якого входять усі судді ВСУ. Пленум скликається Головою ВСУ або на вимогу не менше як четвертої частини від складу суддів ВСУ. Регламент Пленуму ВСУ затверджений постановою Пленуму ВСУ від 24.04.2015 № 5.

Для вирішення питань внутрішньої діяльності судів в Україні діє суддівське самоврядування – самостійне колективне вирішення зазначених питань суддями (стаття 124 Закону № 2453).

Організаційними формами суддівського самоврядування стаття 125 цього Закону визначає збори суддів, ради суддів, з'їзд суддів України. Збори суддів

ВСУ скликаються Головою ВСУ або на вимогу не менше третини загальної кількості суддів.

Статтею 47 Закону № 2453 визначено, що з числа висококваліфікованих фахівців у галузі права для підготовки наукових висновків з питань діяльності ВСУ, підготовка яких потребує наукового забезпечення, утворюється Науково-консультативна рада при ВСУ.

Організаційне забезпечення діяльності ВСУ, відповідно до частини першої статті 152 і частини першої статті 153 Закону № 2453, здійснює його апарат, який очолює керівник апарату.

Керівник апарату ВСУ представляє ВСУ як юридичну особу, затверджує положення про структурні підрозділи апарату ВСУ (частина третя статті 153 Закону № 2453). Відповідно до частини четвертої статті 152 Закону № 2453, керівника апарату ВСУ та його заступників призначає на посаду та звільняє з посади Голова Державної судової адміністрації України за поданням голови суду.

Положення про апарат, структура і штатний розпис апарату ВСУ, апарату вищого спеціалізованого суду *затверджуються зборами суддів* відповідного суду за поданням голови відповідного суду (частина друга статті 153 Закону № 2453).

ВСУ створено державне підприємство «Автобаза Верховного Суду України» (далі – Автобаза). Структура та чисельність Автобази затверджуються зборами суддів ВСУ. Контролює діяльність Автобази керівник апарату ВСУ. Відповідно до наказу директора Автобази⁵ з метою забезпечення належного технічного обслуговування автомобільного транспорту було створено дочірнє підприємство «СТО «Алекс» державного підприємства «Автобаза Верховного Суду України» (далі – СТО «Алекс»).

Протягом періоду, за який здійснювався аудит, ВСУ користувався штатним розписом апарату ВСУ, який затверджений рішенням зборів суддів ВСУ від 01.02.2012 № 7. Протягом 2015–2016 років до штатного розпису внесено сім змін рішеннями зборів суддів ВСУ. Рішенням зборів суддів ВСУ від 02.10.2015 № 14 із штатного розпису апарату ВСУ була виключена графа «Посадовий оклад», внаслідок чого в штатному розписі апарату ВСУ відсутні графи «Посадовий оклад (грн)» і «Фонд заробітної плати на місяць за посадовими окладами (грн)».

Аудитом встановлено, що на 2015 і 2016 роки **штатний розпис ВСУ як бюджетної установи** за формою, визначеною наказом Міністерства фінансів України від 28.01.2002 № 57 «Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету» (у редакції від 26.11.2012 № 1220), що передбачає перелік усіх посад працівників установи, їх посадових окладів, місячний фонд заробітної плати, **не затверджувався. Відповідно до пункту 40 Порядку складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого постановою Кабінету**

⁵ Наказ від 11.03.2003 № 61-К Про створення дочірнього підприємства «СТО «Алекс», погоджений в.о. Голови ВСУ Стефанюком В.С.

Міністрів України від 28.02.2002 № 228 (далі – Порядок № 228), ВСУ як бюджетна установа має самостійно затверджувати штатний розпис.

У ВСУ всі структурні підрозділи апарату суду мають положення про управління та відділи, посадові інструкції працівників які затверджені наказом керівника апарату ВСУ від 26.03.2013 № 183-к «Про затвердження положень про структурні підрозділи апарату ВСУ».

У період, в якому здійснювався аудит, до структури апарату ВСУ рішеннями зборів суддів ВСУ від 11.12.2015 № 15, від 25.04.2016 і від 16.09.2016 вносилися зміни, що призвели до суттєвих змін у структурі суду: змінювались назви управлінь і відділів, кількість посадових осіб у відділах, відповідно, змінювались функціональні обов'язки працівників.

При цьому положення про структурні підрозділи та посадові інструкції працівників були затверджені лише під час проведення аудиту відповідно до наказу керівника апарату ВСУ від 01.02.2017. Своєчасне невнесення змін до зазначених документів створювало ризики неефективності роботи системи управління та контролю в апараті.

Станом на 01.01.2017 фактична чисельність працівників апарату ВСУ була 319 штатних одиниць.

Протягом 2015–2016 років відбулося зменшення штатної чисельності апарату суду: відповідно до рішень зборів суддів ВСУ, апарат було скорочено зі 377 штатних одиниць до 326. Скорочення відбувалися на виконання пункту 9 розділу III «Прикінцеві положення» Закону України від 28.12.2014 № 76 «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України».

До складу ВСУ входять **сорок вісім суддів** (частина перша статті 39 Закону № 2453), фактична чисельність суддів станом на 01.01.2017 – 19.

З урахуванням змін, що відбулися протягом 2016 року (відповідно до постанов Верховної Ради України від 04.02.2016 № 997, від 19.04.2016 № 1120, від 08.09.2016 № 1515 і від 22.09.2016 № 1600 та постанови Пленуму ВСУ від 16.09.2016 № 13), до персонального складу судових палат входять: Судова палата в адміністративних справах – 5 суддів; Судова палата у господарських справах – 3 судді; Судова палата у кримінальних справах – 6 суддів; Судова палата у цивільних справах – 5 суддів.

До 30.09.2016 засади фінансування ВСУ регулювалися статтею 145 Закону № 2453, із змісту якої випливало, що ВСУ здійснював функції головного розпорядника коштів Державного бюджету України у частині фінансового забезпечення його діяльності.

З 30.09.2016 засади фінансування Верховного Суду регулюються статтею 148 Закону № 1402, із змісту якої випливає, що Верховний Суд здійснює функції головного розпорядника коштів Державного бюджету України щодо фінансового забезпечення його діяльності.

Згідно зі статтею 37 Закону № 1402, склад і структура Верховного Суду зміняться: до його складу будуть входити не більше **двохсот** суддів.

У складі Верховного Суду діятимуть Велика Палата Верховного Суду;

Касаційний адміністративний суд; Касаційний господарський суд; Касаційний кримінальний суд; Касаційний цивільний суд. До складу кожного касаційного суду входитимуть судді відповідної спеціалізації.

Згідно із пунктом 45 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1402, Кабінет Міністрів України зобов'язаний у тримісячний строк з дня набрання чинності цим Законом, зокрема, привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом; передбачати у проектах законів України про Державний бюджет України на 2017 та наступні роки видатки, пов'язані з реалізацією положень цього Закону.

Слід зазначити, що, згідно із Законом України від 21.12.2016 № 1801 «Про Державний бюджет України на 2017», затверджена сума видатків ВСУ за загальним і спеціальним фондами становить 1 012 901,8 тис. грн, що в 8 разів більше, ніж загальна сума касових видатків за 2016 рік (126 167,1 тис. гривень).

Отже, чинним законодавством врегульовані питання організаційного забезпечення діяльності ВСУ, водночас окремі положення законодавства в частині порядку ліквідації органів судової влади потребують додаткового нормативного врегулювання.

Рекомендація 1. Кабінету Міністрів України спільно з ДСА України опрацювати питання визначення механізму здійснення заходів, пов'язаних з утворенням, реорганізацією або ліквідацією органів судової влади, з урахуванням повноважень Президента України, ДСА України та юридичних осіб органів судової влади, закріплених Конституцією України та Законом України «Про судоустрій і статус суддів».

Рекомендація 2. З метою дотримання вимог Порядку № 228 і наказу Міністерства фінансів України від 28.01.2002 № 57 «Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 01.02.2002 за № 86/6374, ВСУ необхідно розробити штатний розпис бюджетної установи та дотримуватись термінів його затвердження відповідно до вищезазначених нормативно-правових актів.

1.2.1. Оцінка дотримання вимог складання та структури річної фінансової звітності

Фінансова та бюджетна звітність протягом 2015 і 2016 років складалася ВСУ відповідно до вимог наказу Міністерства фінансів України від 24.01.2012 № 44 «Про затвердження Порядку складання фінансової та бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів» (далі – Порядок № 44).

Як головним розпорядником бюджетних коштів за КПКВК 0601010 «Здійснення правосуддя Верховним Судом України» упродовж 2015 і 2016 років ВСУ, згідно із затвердженими формами, до Державної казначейської служби України надавалась така фінансова та бюджетна звітність:

- форма № 1 «Баланс»;
- форма № 2д «Звіт про надходження та використання коштів загального фонду»;

- форма 3 «Звіт про рух грошових коштів»;
- форма 4-1д «Звіт про надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги»;
- форма 4-3д «Звіт про надходження і використання інших надходжень спеціального фонду»;
- форма № 5 «Звіт про рух необоротних активів»;
- форма № 6 «Звіт про рух матеріалів і продуктів харчування»;
- форма № 7д «Звіт про заборгованість за бюджетними коштами»;
- форма № 9д «Звіт про результати фінансової діяльності».

Розкриття елементів фінансової та бюджетної звітності здійснено в пояснювальній записці (додаток 14 до фінансової звітності та бюджетної звітності) і формах до неї у вигляді довідок і реєстрів.

Під час проведення аудиту відхилень у заповненні та поданні форм фінансової та бюджетної звітності ВСУ за 2015 і 2016 роки від встановленої форми та структури не виявлено.

Відповідно до бюджетної звітності, обсяги касових і фактичних видатків ВСУ за загальним та спеціальним фондами Державного бюджету України у 2015 і 2016 роках за КПКВК 0601010 характеризувались показниками, наведеними в таблиці.

Таблиця

Обсяги використаних асигнувань у 2015 та 2016 роках за КПКВК 0601010

тис. грн

Найменування роки	Затверджено на рік		Надійшло коштів		Касові видатки		Фактичні видатки	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Загальний фонд ДБУ (ф.№ 2д), у т.ч. КЕКВ 2610 (одержувачі)	88 456,5 20 804,1	95 751,5 19 623,0	88 382,3 20 803,9	94 762,29 19 322,8	88 382,3 20 803,9	94 762,29 19 332,8	67 259,3 0,0	74 545,35 0,0
Спеціальний фонд ДБУ (ф.№ 4-1д)	–	–	5,66	0,62	–	–	–	–
Спеціальний фонд ДБУ (ф.№ 4-3д), у т.ч. КЕКВ 2610 (одержувачі)	18 465,6 0,0	32 556,0 3968,3	17 947,6 0,0	31 404,8 3968,3	17 947,6 0,0	31 404,8 3968,3	13 216,7 0,0	28 435,0 0,0
Всього	106 922,1	128 307,5	106 335,6	126 167,7	106 329,9	126167,1	80 476,0	102 980,4

Як видно з таблиці, касові видатки проведені в межах кошторисних призначень. За КПКВК 0601010 касові видатки за КЕКВ 2610 «Субсидії та поточні трансферти підприємствам (установам, організаціям)» у 2015 році із загального фонду проведено в сумі 20 803,9 тис. грн, у 2016 році – 19 332,8 тис. грн, зі спеціального – 3 968,3 тис. гривень. Зазначені витрати розподілялись на утримання Автобазу та СТО «Алекс».

Аудитом встановлено, що для формування зведеної консолідованої бюджетної звітності Автобазою та СТО «Алекс» до ВСУ надається бюджетна

звітність щодо проведення касових видатків за КЕКВ 2610 (кожним підприємством окремо).

Слід зауважити, що ВСУ протягом 2015–2016 років зведена квартальна і річна фінансова та бюджетна звітність Рахунковій палаті не подавалась, що є недотриманням вимог пункту 2.9 розділу 2 Порядку № 44.

Під час проведення аудиту ВСУ надано примірники фінансової та бюджетної звітності за 2015 і 2016 роки (лист від 20.01.2017 № 252-194/0/8-17).

Рекомендація 3. З метою дотримання пункту 2.9 розділу 2 Порядку № 44 своєчасно подавати зведену квартальну і річну фінансову та бюджетну звітність Рахунковій палаті.

1.2.2. Оцінка існуючої облікової політики

Відповідно до статті 3 Закону України від 16.07.99 № 996 «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (далі – Закон № 996), метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

Положення про організацію бухгалтерського обліку та облікову політику у Верховному Суді України⁶ (далі – Положення) визначає методи оцінки, обліку і процедури, які застосовуються у ВСУ з метою належної організації та ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової та бюджетної звітності, не визначені національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку в державному секторі або щодо яких передбачено більш як один їх варіант, також строки корисного використання груп основних засобів та нематеріальних активів.

Відповідно до затвердженого Положення, ведення бухгалтерського обліку та складання звітності ВСУ здійснює фінансово-економічне управління.

Згідно з пунктом 4 Положення, бухгалтерський облік виконання кошторису ВСУ здійснюється в розрізі джерел фінансування. Діяльність ВСУ за всіма джерелами фінансування (загальний і спеціальний фонди кошторису) відображається на єдиному балансі.

Аудитом встановлено, що бухгалтерський облік усіх господарських операцій здійснюється за меморіально-ордерною формою обліку з використанням програмного комплексу для обліку записів бухгалтерських операцій в облікових регістрах і формах меморіальних ордерів, затверджених наказом Державного казначейства України від 27.07.2000 № 68 «Про затвердження Інструкції про форми меморіальних ордерів бюджетних установ та порядку їх складання», за загальним та спеціальним фондами державного бюджету – окремо, в розрізі кодів програмної та економічної класифікації видатків державного бюджету.

Ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення інформації

⁶ Затверджене наказом керівника апарату ВСУ від 18.07.2016 № 32/0/18-16.

про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та фактів діяльності методом подвійного запису здійснювалося з використанням Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 26.06.2013 № 611.

Як самостійний структурний підрозділ апарату ВСУ діяло планово-фінансове управління, положення про яке затверджене наказом керівника апарату ВСУ № 183-к від 26.03.2013. Рішенням зборів суддів ВСУ від 11.12.2015 «Про внесення змін до структури та штатного розпису апарату ВСУ» в структурі апарату діє фінансово-економічне управління (далі – Управління).

Основними завданнями Управління, відповідно до положення, є *формування та використання фінансових ресурсів загального та спеціального фондів для забезпечення діяльності ВСУ, виходячи з рівня витрат, який забезпечує можливість повного і незалежного здійснення правосуддя відповідно до законодавства; складання проекту плану діяльності апарату ВСУ для забезпечення функціонування ВСУ; урегулювання питань, що виникають у процесі складання, розгляду, затвердження, виконання кошторису видатків ВСУ; контроль за додержанням чинного законодавства щодо умов оплати праці суддів і працівників апарату ВСУ; організація діяльності, направленої на виконання функцій ВСУ та забезпечення фінансування його в межах установлених кошторисом лімітів; ведення обліку об'єктів державної власності, які належать до сфери управління ВСУ; ведення бухгалтерського обліку господарсько-фінансової діяльності за такими напрямками: фінансове забезпечення, облік і контроль, грошові розрахунки.*

З метою виконання покладених на Управління завдань ним **здійснюється ряд контрольних функцій за додержанням законодавства України** щодо умов оплати праці суддів і працівників апарату ВСУ; дотриманням бюджетного законодавства при взятті бюджетних зобов'язань; веденням бухгалтерського обліку, складанням фінансової та бюджетної звітності, дотриманням бюджетного законодавства та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, а також інших нормативно-правових актів щодо ведення бухгалтерського обліку; правильністю зарахування та використання власних надходжень; здійсненням видатків у межах бюджетних призначень і за цільовим призначенням.

Таким чином, керівництвом ВСУ створено всі необхідні умови для організації правильного ведення бухгалтерського обліку.

1.3. Резюме аудиторського висновку

Під час проведення фінансового аудиту ВСУ Рахунковою палатою встановлено окремі факти порушень і недоліків, допущених судом під час ведення бухгалтерського обліку господарських операцій з необоротними активами та запасами, які вплинули на правильність відображення фактичного стану справ у звітності. Виявлені аудитом інші факти порушень і недоліків при здійсненні господарських операцій та операцій з бюджетними коштами мають обмежений вплив на фінансову і бюджетну звітність об'єкта аудиту станом на 01.01.2017 і не викривляють інформації про його загальний фінансовий стан.

Отримані аудиторські докази стали підставою для надання умовно-позитивного висновку.

1.4. Оцінка стану організації внутрішнього контролю

Відповідно до статті 26 Бюджетного кодексу України, розпорядники бюджетних коштів в особі їх керівників повинні організувати внутрішній контроль і внутрішній аудит та забезпечити їх здійснення у своїх закладах і в підвідомчих бюджетних установах.

Згідно з частиною третьою статті 152 Закону № 2453, керівник апарату суду несе персональну відповідальність за належне організаційне забезпечення суду, суддів та судового процесу, функціонування автоматизованої системи документообігу, інформує збори суддів про свою діяльність. Збори суддів можуть висловити недовіру керівнику апарату суду, що тягне за собою звільнення його з посади.

Слід зазначити, що положення частини третьої статті 155 Закону № 1402 дослівно відтворюють вимоги до керівника апарату суду, визначені Законом № 2453.

У період, що підлягав фінансовому аудиту, діяло Положення про апарат Верховного Суду України, затверджене зборами суддів ВСУ 21.01.2011.

Згідно з пунктом 3.1 Положення, до основних функцій керівника апарату, в частині здійснення внутрішнього контролю за діяльністю установи, віднесено, зокрема, такі:

- здійснює безпосереднє керівництво апаратом, спрямовує, координує та **контролює роботу** його структурних підрозділів, забезпечує взаємодію між ними, виконання працівниками апарату своїх посадових обов'язків, рішень зборів суддів ВСУ, наказів і розпоряджень Голови ВСУ та його заступника, а також своїх наказів та розпоряджень;

- є відповідальним виконавцем бюджетних програм щодо фінансового забезпечення діяльності суду; у процесі їх реалізації забезпечує цільове та ефективне використання бюджетних коштів, підготовку матеріалів для формування бюджетних запитів, їх складання і подання, виконання інших вимог бюджетного процесу;

- забезпечує належні організаційні умови діяльності, комп'ютеризацію суду для здійснення судочинства, ведення діловодства, інформаційно-нормативного забезпечення та функціонування автоматизованої системи документообігу, фіксування судового процесу, виконання інших матеріально-технічних запитів суду;

- організовує роботу з ведення статистики, діловодства, **забезпечує контроль** за станом цієї роботи;

- забезпечує плановість та ефективність у роботі структурних підрозділів апарату; **затверджує план роботи суду**, звіти про їх виконання та інші документи, які регламентують діяльність апарату, його працівників;

- організовує розробку в апараті суду інструкцій, положень, інших документів, передбачених Законом України “Про судоустрій і статус суддів” та іншими законодавчими актами, **контролює їх виконання**;

– інформує Голову ВСУ та збори суддів ВСУ про виконання апаратом покладених на нього завдань, вносить на їх розгляд пропозиції з питань, які стосуються вдосконалення організації забезпечення здійснення правосуддя судом, **контролює реалізацію апаратом прийнятих Головою ВСУ, його заступником та зборами суддів ВСУ рішень;**

– видає накази та розпорядження з питань діяльності апарату;
– підписує платіжні та інші фінансові документи, звіти, довіреності на отримання матеріальних цінностей, акти приймання-передачі товарів, виконання робіт, надання послуг тощо;

– **контролює діяльність ДП «Автобаза Верховного Суду України».**

Відповідно до пункту 3.2 Положення, у разі відсутності керівника апарату його обов'язки виконує заступник керівника апарату.

Під час дослідження питання організації та стану системи внутрішнього контролю встановлено, що наказом керівника апарату ВСУ від **06.07.2014** № 519к затверджено Положення про управління забезпечення діяльності керівництва ВСУ, взаємодії з державними органами та внутрішнього аудиту, в додатку до якого затверджено посадову інструкцію головного консультанта з питань внутрішнього аудиту (далі – головний консультант).

Головний консультант безпосередньо підпорядкований керівнику апарату ВСУ та здійснює повноваження з питань внутрішнього аудиту в суді.

Порядок планування та проведення внутрішнього аудиту діяльності в підрозділах апарату ВСУ затверджено наказом керівника апарату ВСУ від 02.09.2016 № 44/0/18-16, тобто через два роки після введення посади головного консультанта з питань внутрішнього аудиту.

Порядок визначає механізм планування та проведення внутрішнього аудиту в підрозділах апарату ВСУ, а також в установах, організаціях та на підприємствах, що належать до сфери його управління.

Згідно з пунктом 1.3 Порядку, об'єктом внутрішнього аудиту є діяльність підрозділів апарату ВСУ (в повному обсязі, з окремих питань або на окремих етапах) та заходи, що здійснюються для забезпечення ефективного функціонування системи внутрішнього контролю (дотримання принципів законності та ефективного використання бюджетних коштів), досягнення результатів відповідно до встановленої мети, виконання завдань, планів і дотримання вимог щодо діяльності підрозділів апарату ВСУ.

Основним завданням головного консультанта, відповідно до цього Порядку, є надання керівникові апарату ВСУ об'єктивних і незалежних висновків та рекомендацій щодо:

– функціонування системи внутрішнього контролю та її вдосконалення;
– удосконалення системи управління;
– запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання бюджетних коштів;

– запобігання виникненню помилок та/або інших недоліків у діяльності апарату ВСУ (пункт 1.4 Порядку).

Згідно з пунктом 3.2 Порядку, періодичність та інші критерії відбору об'єктів для проведення планових внутрішніх аудитів визначаються особою, **на яку покладено функцію з проведення внутрішнього аудиту**, та затверджуються керівником апарату ВСУ.

Фактично головним консультантом розпочато роботу із здійснення внутрішнього аудиту відповідно до розпорядження керівника апарату ВСУ від 05.09.2016 № 115/0/19-16. Наказом керівника апарату ВСУ від 05.09.2016 № 45/0/18-16 затверджено програму **позапланового** внутрішнього аудиту відповідності та фінансової діяльності ДП «Автобаза Верховного Суду України».

За результатами проведеного внутрішнього аудиту підготовлено звіт і надано висновок керівнику апарату ВСУ, яким доручено керівнику Автобази вжити заходів щодо усунення виявлених недоліків.

Окремо рекомендації щодо *удосконалення системи управління ВСУ* головним консультантом керівництву не надавались.

Відповідно до пункту 3.1 Порядку, планування діяльності з внутрішнього аудиту – це процес, що здійснюється особою, на яку покладено функцію з проведення внутрішнього аудиту, та *включає комплекс дій, спрямованих на формування, погодження та затвердження планів проведення внутрішнього аудиту*.

Слід зазначити, що **план проведення внутрішніх аудитів на 2016 і 2017 роки не складався та, відповідно, керівництвом не затверджувався**. Внутрішні аудити в підрозділах апарату ВСУ не проводились.

Разом з тим під час проведення контрольного заходу були встановлені окремі порушення при розрахунках потреби та плануванні бюджетних коштів, здійсненні розрахункових операцій, обліку необоротних активів і матеріалів, які описані у відповідних розділах цього Звіту.

Рекомендація 4. Розробити та затвердити план проведення внутрішніх аудитів на 2017 рік. Забезпечити дієвий внутрішній контроль, що надасть можливість зменшити існуючі операційні ризики та сприятиме прийняттю оперативних, тактичних та стратегічних управлінських рішень керівництвом для досягнення основної мети діяльності ВСУ.

1.5. Аналіз стану виконання рекомендацій та пропозицій Рахункової палати

За результатами попередніх аудитів, проведених у ВСУ, Рахункова палата надавала відповідні пропозиції щодо усунення недоліків в організаційному забезпеченні діяльності та створення належних умов для здійснення правосуддя.

ВСУ розглянуто пропозиції Рахункової палати та розпорядженням Голови ВСУ затверджено комплекс заходів із забезпечення ефективного та економного використання бюджетних коштів⁷.

⁷ Розпорядження Голови ВСУ від 16.07.2014 № 32/0/19-14.

Враховано пропозиції Рахункової палати *щодо порядку формування паспортів бюджетної програми на 2015 і 2016 роки в частині визначення критеріїв оцінки ефективності виконання функцій ВСУ.*

Удосконалено планування потреби ВСУ в бюджетних коштах з урахуванням усіх кількісних і вартісних показників.

Керівникам Автобази та СТО «Алекс» доручено під час планування потреб бюджетних коштів враховувати кількісні та вартісні показники, а також рівень їх фактичного виконання за останній звітний рік.

З метою підвищення ефективності бюджетних витрат на інформаційні системи, згідно з рішенням Ради суддів України, утворено робочу групу з питань вивчення функціонування автоматизованих систем документообігу ВСУ.

Протягом 2014–2015 років з метою забезпечення економного та раціонального використання бюджетних коштів у ВСУ було проведено процедуру відчуження транспортних засобів (автомобілів), що перебували на балансі ВСУ, у кількості 39 одиниць.

З метою заощадження та економії бюджетних коштів, що виділяються на утримання Автобази, зменшено штатну чисельність її працівників на 30 одиниць. Апарат ВСУ скорочено протягом 2015 року на 44 штатні одиниці.

Витрати на утримання автотранспортних засобів зменшено за загальним фондом на 2014 рік на 1 393,0 тис. гривень. Розпорядженням керівника апарату ВСУ встановлено ліміт витрат пально-мастильних матеріалів.

З метою посилення контролю за дотриманням вимог щодо бухгалтерського обліку запасів бюджетних установ проводилася щоквартальна звірка планово-фінансовим управлінням складського та бухгалтерського обліку.

Державне майно, зокрема земельні ділянки, адмінбудинки, огорожі та зелені насадження, закріплено за комендантами відповідних будинків як матеріально відповідальними особами для постійного дієвого контролю за наявністю та збереженням матеріальних цінностей.

Посилено контроль за обліком майна ВСУ, яке є в користуванні Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Розпорядженням Голови ВСУ планово-фінансовому управлінню доручено забезпечити контроль за здійсненням видатків за рахунок коштів спеціального фонду з дотриманням вимог статті 9 Закону України «Про судовий збір».

Наказом керівника апарату ВСУ⁸ затверджено Положення про порядок преміювання, надання матеріальних допомог та встановлення окремих надбавок державним службовцям апарату ВСУ.

Пропозицію Рахункової палати *щодо доцільності переходу на банківське розрахунково-касове обслуговування із застосуванням платіжних карток* обговорено на зборах суддів ВСУ та на зборах працівників апарату ВСУ.

За результатами обговорення судді одностайно ухвалили рішення про відмову в переході на банківське розрахунково-касове обслуговування.

⁸ Наказ від 08.10.2014 № 41/0/18-14.

З 373 працівників апарату (за штатом 377) не підтримали введення платіжних карток 288, або 77 відс. від загальної кількості опитаних.

Рішенням зборів суддів ВСУ *визначено працівника, до функціональних повноважень якого входить забезпечення внутрішнього аудиту.*

Управлінню забезпечення діяльності керівництва Верховного Суду України, взаємодії з державними органами та внутрішнього аудиту доручено розробити до 31.10.2014 план проведення внутрішнього аудиту.

У цілому пропозиції Рахункової палати та розпорядження Голови ВСУ від 16.07.2014 № 32/0/19-14 було виконано, за винятком *затребування від Автобази для аналізу консолідованої фінансової звітності на виконання Порядку надання фінансової звітності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 № 419.*

При цьому, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 19.06.2007 № 832 «Про затвердження Порядку здійснення контролю за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності та критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності», ВСУ щокварталу надає до Міністерства економічного розвитку та торгівлі України інформаційно-аналітичні матеріали про ефективність управління Автобазою та фінансові плани.

Щодо СТО «Алекс» такий аналіз не проводиться, і Міністерству економічного розвитку та торгівлі України дані не подаються, оскільки Автобаза не подає до ВСУ **консолідовану фінансову звітність** всупереч вимогам, передбаченим Порядком надання фінансової звітності, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 № 419.

Таким чином, ВСУ на виконання рекомендацій Рахункової палати було вжито достатньо організаційних заходів щодо удосконалення облікової політики та забезпечення контролю за використанням бюджетних коштів.

Рекомендація 5. З метою виконання вимог постанови Кабінету Міністрів України від 19.06.2007 № 832 витребувати від Автобази для аналізу консолідовану фінансову звітність на виконання Порядку надання фінансової звітності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 № 419.

II. РЕЗУЛЬТАТИ АУДИТУ ПЛАНУВАННЯ, ПРАВИЛЬНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З НИМИ В ОБЛІКУ СУДУ

2.1. Бюджетне планування та здійснення видатків

Планування видатків на організаційне забезпечення діяльності ВСУ на 2015–2016 роки здійснювалося за бюджетною програмою «Здійснення правосуддя Верховним Судом України» (КПКВК 0601010).

Формування бюджетного запиту здійснювалося на підставі розрахунків структурних підрозділів ВСУ та одержувачів бюджетних коштів – Автобази і СТО «Алекс».

Пропозиції ВСУ у законах України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» та «Про Державний бюджет України на 2016 рік» були враховані частково: за КПКВК 0601010 затверджені бюджетні призначення у сумі 95 928,2 тис. грн, або 62 відс. від потреби, та 106 377,9 тис. грн, або 49 відс. від розрахункової потреби відповідно.

Під час аналізу дотримання принципів обґрунтованості та збалансованості при плануванні потреби в бюджетних коштах при розрахунках потреби на забезпечення функціонування ВСУ на 2015 і 2016 роки встановлено, що ВСУ не здійснювався належний контроль за обґрунтованістю розрахунків потреби Автобазу в коштах на 2015 і 2016 рік, зокрема для придбання пального для транспортних засобів, *оскільки Автобаза не володіє точними даними щодо місця проживання суддів ВСУ, що не дає можливості визначити чіткі маршрутні відстані.* **Відсутність належних обґрунтувань розрахунку потреби в коштах для придбання пального пояснюється Автобазою наявністю інформації з обмеженим доступом**

Потреба Автобазу в таких ресурсах не була обґрунтована відповідними розрахунками та становила 3 544,0 тис. грн на 2015 рік та 4 914,0 тис. грн на 2016 рік.

Водночас, згідно з вимогами пункту 29 Порядку № 228, **головні розпорядники під час розгляду проектів кошторисів, планів асигнувань загального фонду бюджету, планів надання кредитів із загального фонду бюджету, планів спеціального фонду, планів використання бюджетних коштів (крім планів використання бюджетних коштів одержувачів), помісячних планів використання бюджетних коштів зобов'язані не допускати прийняття в кошторисах сум, не підтверджених розрахунками та економічними обґрунтуваннями.**

Під час формування бюджетного запиту до проекту державного бюджету на 2016 рік ВСУ керувався доведеними Мінфіном граничними показниками видатків та наданих кредитів загального фонду державного бюджету на відповідний рік, згідно з якими видатки на оплату праці передбачалися загальною сумою за КЕКВ 2110 «Оплата праці» без виокремлення видатків на виплату **суддівської винагороди.**

Разом з тим частиною дев'ятою статті 133 Закону № 2453⁹ визначено, що **обсяги видатків на забезпечення виплати суддівської винагороди здійснюються за окремим кодом економічної класифікації видатків.**

Проте порядок застосування окремого коду економічної класифікації видатків виключно для відображення суддівської винагороди **нормативно не врегульовано** шляхом внесення відповідних змін до Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 12.03.2012 № 333.

⁹ Частиною дев'ятою статті 135 Закону №1402 зазначена норма збережена.

Такі прогалини в нормативному полі вплинули на повноту відображення інформації про фінансовий стан ВСУ в бухгалтерській звітності.

Паспортами бюджетної програми за КПКВК 0601010 затверджені видатки з *урахуванням змін на 2015 рік – у сумі 104 612,6 тис. грн, на 2016 рік – 128 307,5 тис. гривень.*

Метою бюджетної програми в 2015 і 2016 роках було *забезпечення здійснення правосуддя Верховним Судом України.*

Загалом, відповідно до даних звіту про виконання результативних показників паспорта бюджетної програми за **2015 рік**, з 24 результативних показників не виконані 10, за 2016 рік з 18 результативних показників виконані 7.

Відхилення фактичних показників від запланованих у 2015 і 2016 роках виникло з об'єктивних причин, зокрема, у зв'язку з поданням заяви про відставку в 2015 році було звільнено 8 суддів ВСУ, у 2016 році – 20, а також через внесення змін до річного та помісячного розписів бюджету ВСУ у зв'язку з необхідністю в перерозподілі видатків між кодами економічної класифікації видатків.

Водночас у 2015 році були значно перевиконані результативні показники продукту щодо кількості справ і матеріалів, що надійшли на розгляд до ВСУ, зокрема при запланованому обсягу надходження 1228 справ і матеріалів фактично їх надійшло 11814.

Значне перевищення показників паспорта щодо кількості справ і матеріалів, що надійшли на розгляд до ВСУ, і пов'язаних із цим інших показників пояснюється тим, що Законом України від 12.02.2015 № 192 «Про забезпечення права на справедливий суд» було розширено повноваження ВСУ, зокрема, передбачено ще дві підстави перегляду судових рішень ВСУ та передано повноваження самостійно вирішувати питання про допуск справи до провадження.

Аналізом виконання паспорта бюджетної програми за КПКВК 0601010 за 2015 і 2016 роки встановлено непропорційність зростання обсягів надходження коштів судового збору до зростання кількості справ, які надійшли і розгляд яких потребує сплати судового збору.

Так, за результатами виконання паспорта бюджетної програми за 2015 рік показник «Кількість справ та матеріалів, розгляд яких потребує сплати судового збору» перевищений у 9,6 раза (при плані 1 184 справи і матеріали фактичне виконання становило – 11 411).

При цьому фактичне виконання пов'язаного показника продукту «Обсяг надходжень від оплати судового збору» тільки у 2,8 раза більше, ніж затверджено у першій редакції паспорта (при плані 6 285,0 тис. грн фактично надійшло 17 947,5 тис. гривень).

Під час проведення аудиту процесів обліку обсягів надходження коштів судового збору при аналізі показника продукту «Обсяг надходжень від оплати судового збору» встановлено, що Управління Державної казначейської служби

України у м. Києві (далі – ДКСУ) щомісяця надавало фінансово-економічному управлінню ВСУ підтвердження даних щодо зарахування судового збору шляхом запису на флеш-носій виписок по рахунку № 31213207700007, відкритому за кодом класифікації доходів бюджету 22030002 «Судовий збір (Верховний Суд України, 060)».

Встановлено, що обсяги надходження судового збору, згідно з довідками ДКСУ, не відповідали даним, наведеним у модулі автоматизованої системи діловодства ВСУ.

Так, відповідно до даних ДКСУ, у 2016 році надійшло 34 569,8 тис. грн¹⁰, проте у модулі автоматизованої системи документообігу ВСУ щодо зарахування судового збору відображено документи на оплату судового збору на суму 34 096,8 тис. гривень. Різниця між даними ДКСУ та модуля автоматизованої системи документообігу ВСУ становила 473,0 тис. гривень. **Зазначене свідчить про недосконалість модуля автоматизованої системи документообігу щодо повноти чи своєчасності відображення даних у системі.**

У цілому відхилення фактичного виконання результативних показників паспорта бюджетної програми за 2015 і 2016 рік пояснюються змінами в чинному законодавстві та значним неуконплектуванням посад суддів ВСУ. Водночас мета бюджетної програми – забезпечення здійснення правосуддя ВСУ – досягнута.

Всього на забезпечення діяльності ВСУ на 2015–2016 роки за бюджетною програмою 0601010 кошторисами були затверджені асигнування в сумі **235 229,6 тис. грн** (у 2015 році – 106 922,1 тис. грн та у 2016 році – 128 307,5 тис. грн), з яких асигнування загального фонду становили **184 208,0 тис. грн**, або 78,3 відс., спеціального фонду – **51 021,6 тис. грн**, або 21,7 відсотка. Асигнування на видатки споживання були затверджені в сумі 230 383,5 тис. грн, на видатки розвитку (капітальні видатки) – 4846,1 тис. гривень.

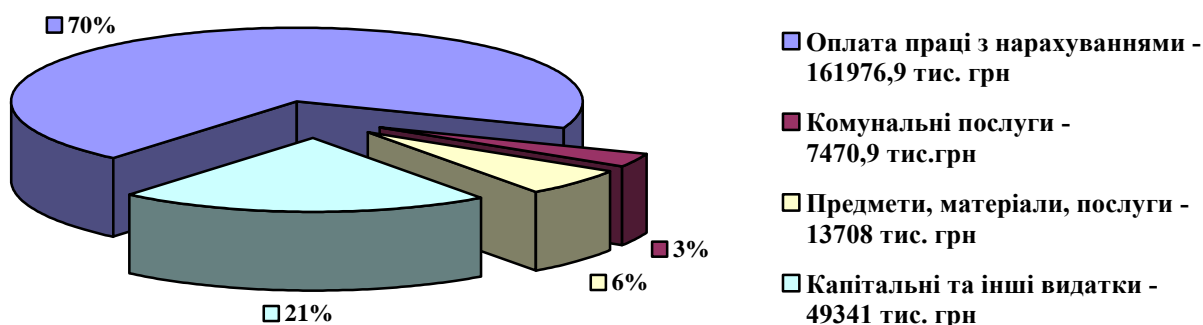
Аудитом дотримання порядку при внесенні змін до кошторису за наявними у ВСУ документами та правильності затверджених у кошторисі бюджетних асигнувань загального та спеціального фондів державного бюджету порушень не встановлено.

Структуру касових видатків кошторисних призначень ВСУ, відповідно до звітів про надходження та використання коштів загального фонду (форма № 2д) та звітів про надходження і використання інших надходжень спеціального фонду (форма № 4-3д), за 2015–2016 роки відображає діаграма:

¹⁰ З них повернено 1 453,6 тис. грн, з яких:

- згідно з ухвалами вищих спеціалізованих судів – 366,0 тис. грн;
- згідно з ухвалами ВСУ – 689,4 тис. грн;
- помилково сплачено – 398,2 тис. гривень.

Діаграма. Структура касових видатків кошторисних призначень ВСУ за 2015–2016 роки

Згідно з діаграмою, ВСУ протягом 2015–2016 років проведені видатки в сумі **232 496,8 тис. грн**, або 98,8 відс. від затверджених кошторисами асигнувань, з яких 70 відс. (161 976,9 тис. грн) спрямовано на оплату праці з нарахуваннями, 3 відс. (7 470,9 тис. грн) – на оплату комунальних послуг, 6,0 відс. (13 708 тис. грн) використані на придбання матеріалів, обладнання, інвентарю та оплату послуг, 21 відс. (49 341 тис. грн) – на капітальні та інші поточні видатки.

ВСУ в період, в якому здійснювався аудит, з **порушенням термінів більше як на місяць**, визначених пунктом 40 Порядку № 228¹¹, надавав Мінфіну затверджені кошториси, розрахунки до них, плани асигнувань загального та спеціального фондів бюджету на 2015¹² і 2016 роки¹³. Терміни не дотримувались внаслідок того, що ДКС України доводила ВСУ витяги із складових частин розпису Державного бюджету України на 2015 і 2016 роки тільки наприкінці січня 2015 і 2016 років¹⁴.

Аудитом встановлено, що видатки загального та спеціального фондів проведені ВСУ в обсягах та за напрямками, що відповідають затвердженим кошторисним асигнуванням на 2015 і 2016 роки.

Рекомендація б. Під час розгляду проектів кошторисів взяти відповідних заходів, передбачених пунктом 29 Порядку № 228, для

¹¹ Пункт 40. Управління справами Верховної Ради України, Державне управління справами, Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Рахункова палата, Центральна виборча комісія, **Верховний Суд України**, Конституційний Суд України, Вища рада юстиції, Вищий господарський суд України та інші установи, яким затверджені бюджетні призначення і які відповідно до законодавства самостійно затверджують кошториси, плани асигнувань загального фонду бюджету, плани надання кредитів із загального фонду бюджету, плани спеціального фонду і штатні розписи, у **триденний термін після прийняття державного бюджету** подають Мінфіну затверджені кошториси, розрахунки до них, календарні плани, плани асигнувань загального фонду бюджету, плани надання кредитів із загального фонду бюджету, плани спеціального фонду і штатні розписи.

¹² Лист ВСУ від 27.02.2015 № 252-512/0/8-15.

¹³ Лист ВСУ від 29.02.2016 № 252-645/0/8-16.

¹⁴ Листи ДКСУ від 29.01.2015 № 9-08/30-1586 та від 29.01.2016 № 8-08/108-166.

недопущення затвердження в кошторисах сум, не підтверджених розрахунками та економічними обґрунтуваннями.

Рекомендація 7. З метою забезпечення обліку обсягів надходження коштів судового збору та підтвердження їх сплати учасниками судового процесу вжити заходів з виявлення причин відхилення даних щодо надходження коштів судового збору та вдосконалити автоматизовані системи його обліку.

Рекомендація 8. Звернутися до Міністерства фінансів України щодо внесення змін до Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 12.03.2012 № 333, з метою нормативного врегулювання питання впровадження окремого коду економічної класифікації видатків виключно для відображення суддівської винагорода.

2.2. Розрахунки з оплати праці

Згідно зі звітами про надходження та використання коштів загального фонду (форма № 2д), питома вага видатків на оплату праці з нарахуваннями від загальної суми усіх касових видатків загального фонду ВСУ за КЕКВ 2100 «Оплата праці і нарахування на заробітну плату» за 2015 рік становила 70,1 відс. (61 947,6 тис. грн), за 2016 рік – 70,8 відс. (67 133,4 тис. гривень).

Згідно зі звітом про надходження та використання інших надходжень спеціального фонду (форма № 4-3д), питома вага видатків на оплату праці з нарахуваннями від загальної суми усіх касових видатків спеціального фонду за КЕКВ 2100 за 2015 рік становила 52,5 відс. (9 422,6 тис. грн), за 2016 рік – 74,7 відс. (23 473,2 тис. гривень).

Записи в меморіальних ордерах № 5 «Зведення розрахункових відомостей із заробітної плати та стипендій» за 2015–2016 роки відповідають записам у головній книзі.

Фактичне використання коштів за 2015–2016 роки, передбачених кошторисом за КЕКВ 2110 «Оплата праці» на оплату праці державних службовців і службовців ВСУ, становило 98 808,4 тис. грн, у тому числі основна заробітна плата (оклад, надбавка за клас/ранг, вислуга років та інші надбавки) – 65 123,0 тис. грн; премія (поточна, річна, одноразова, щомісячна) – 7 407,3 тис. грн; інші види оплат (лікарняні, відпустки, грошова винагорода, матеріальна допомога, індексація тощо) – 26 278,1 тис. гривень.

Фактичне використання коштів на оплату праці суддів ВСУ, що передбачались кошторисом за КЕКВ 2110, за 2015–2016 роки становило 28 734,6 тис. грн, у тому числі суддівська винагорода (оклад, надбавка за секретність, за перебування на адмінпосаді, вислуга років, науковий ступінь) – 20 301,7 тис. грн; інші види оплат (відпустки, оклад до відпустки, компенсація відпустки, вихідна допомога суддям у зв'язку з відставкою, відрядження) – 8 432,9 тис. гривень.

Слід зазначити, що пунктом 11 розділу XIII «Перехідні положення» Закону № 2453 визначено, що судді, призначені чи обрані на посаду до

набрання чинності цим Законом, зберігають визначення стажу роботи на посаді судді відповідно до законодавства, що діяло на день набрання чинності цим Законом, а саме: *частиною шостою статті 44 Закону України від 15.12.92 № 2862 «Про статус суддів» (Закон втратив чинність на підставі Закону № 2453) визначено, що до стажу роботи, що дає право на одержання доплати до посадового окладу за вислугу років та додаткової відпустки для суддів судів загальної юрисдикції, крім часу роботи на посадах суддів, зараховується час роботи на посадах слідчих, прокурорських працівників, а також інших працівників, яким законом передбачені такі ж пільги.*

Вимоги щодо наявності стажу роботи для зайняття посади судді в апеляційних, вищих спеціалізованих судах, **Верховному Суді України** не поширювалися на суддів, які обіймали ці посади на день набрання чинності цим Законом (пункт 12 розділу XIII «Перехідні положення»).

Згідно із положеннями статті 135 Закону № 2453 (із змінами, внесеними Законом України від 12.02.2015 № 192 «Про забезпечення права на справедливий суд» (далі – Закон № 192), **що набрали чинності з 29.03.2015**), до стажу роботи на посаді судді зараховується робота на посаді:

1) судді судів України, арбітра (судді) арбітражних судів України, державного арбітра колишнього Державного арбітражу України, арбітра відомчих арбітражів України;

2) члена Вищої ради юстиції, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;

3) судді у судах та арбітрів у державному і відомчому арбітражах колишнього СРСР та республік, що входили до його складу.

Довідково. Зазначені положення збережені і в редакції статті 137 Закону № 1402.

Наказом Голови ВСУ від 27.03.2015 № 206/0/16-15 «Про встановлення нових умов оплати праці суддів Верховного Суду України»¹⁵ (пункт 2) визначено розмір щомісячної доплати за вислугу років, пунктом 5 наказу зобов'язано управління кадрової роботи подати до планово-фінансового управління дані щодо стажу роботи на посаді судді суддів ВСУ станом на 28.03.2015.

Водночас Рада суддів України своїм рішенням від 16.04.2015 № 42 вирішила, що стаж роботи судді, нарахований відповідно до чинного законодавства на момент набрання чинності Законом України «Про справедливий суд», **перерахуванню не підлягає.**

Управління кадрової роботи надало планово-фінансовому управлінню дані щодо стажу роботи на посаді судді суддів ВСУ, **які не відповідали положенням статті 135 Закону № 2453 (у редакції Закону № 192), а саме до стажу 34 суддів ВСУ було також включено роботу не на посаді судді.**

На підставі вищезазначених даних фінансово-економічним управлінням ВСУ протягом 2015–2016 років здійснювалися розрахунки доплати за вислугу років, нарахування та виплати суддівської винагороди суддям ВСУ.

¹⁵ У подальшому зі змінами, внесеними згідно з наказами ВСУ від 24.09.2015 № 908к, від 21.04.2016 № 269-к та від 25.11.2016 № 1059-к.

Окремо слід зазначити, що, згідно з вимогами Конституції України (стаття 92), Закону України «Про оплату праці» (стаття 8), питання оплати праці суддів повинні бути належним чином врегульовані саме законом.

Відповідно до статті 22 Конституції України, при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Частиною шостою статті 47 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (чинною на день прийняття Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд») передбачалося, що при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу визначених Конституцією України гарантій незалежності судді.

У зв'язку із зазначеним питанням обрахунку стажу роботи на посаді судді підлягає додатковому правовому врегулюванню.

Слід зауважити, що з **05.01.2017** набрали чинності зміни, внесені Законом України від 21.12.2016 № 1798 «Про вищу раду правосуддя» до пункту 34 розділу XII Закону № 1402, згідно з якими *судді, призначені чи обрані на посаду до набрання чинності цим Законом, зберігають визначення стажу роботи на посаді судді відповідно до законодавства, що діяло на день їх призначення (обрання).*

Аудитом встановлено, що видатки на оплату праці достовірно і в повному обсязі відображені у фінансовій та бюджетній звітності ВСУ станом на 01.01.2016 та на 01.01.2017.

2.3. Готівкові та безготівкові операції, розрахунки з підзвітними особами

Під час аудиту операцій на реєстраційних рахунках перевірялись первинні документи, бухгалтерські облікові реєстри: меморіальний ордер № 2 «Накопичувальна відомість руху грошових коштів загального фонду в органах Держказначейства України», № 3 «Накопичувальна відомість руху грошових коштів спеціального фонду в органах Держказначейства України», дані були порівняні з даними інших меморіальних ордерів, книгою «Журнал-головна» та балансом. **Правильність обліку операцій на рахунках перевірена вибірково, за результатами якого порушень і відхилень не встановлено.**

Бухгалтерський облік касових операцій за 2015–2016 роки у ВСУ ведеться на субрахунку 301 «Каса в національній валюті», записи в меморіальних ордерах № 1к «Накопичувальна відомість за касовими операціями» відповідають записам у головній книзі.

Згідно зі звітом про надходження та використання коштів загального фонду (форма № 2д), за 2016 рік затверджено 50,0 тис. грн за КЕКВ 2250 «Видатки на відрядження», касові та фактичні видатки становили 8,8 тис. гривень. Записи в меморіальних ордерах № 8 за 2016 рік відповідають записам в головній книзі.

Аудитом використання коштів за розрахунками з підзвітними особами встановлено порушення положень пункту 5 розділу II Інструкції про службові

відрядження в межах України та за кордон, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 13.03.1998 № 59. Зокрема, згідно з авансовим звітом про відрядження від 24.05.2016 № 4, відшкодовано **перевищені граничні суми витрат на найм житлового приміщення (250 грн)¹⁶ без дозволу керівника на суму 4,4 тис. гривень.**

Зазначене порушення є суттєвим (поріг суттєвості – 0,2 тис. грн), але під час проведення аудиту ці кошти відшкодовані в повному обсязі до каси установи.

Аудитом касових операцій встановлено, що за період, в якому здійснювався аудит, було отримано і витрачено коштів у сумі 105 201,6 тис. грн, у тому числі у 2015 році – 42 335,1 тис. грн, у 2016 році – 62 866,5 тис. грн, гроші в касу отримувалися і витрачалися на виплату суддівської винагороди суддям, заробітну плату, преміювання працівників суду, виплату підзвітних сум на відрядження, виплату матеріальної допомоги працюючим суддям та державним службовцям, компенсації відпусток, виплату допомоги з тимчасової втрати працездатності.

ВСУ, згідно з договорами з ПАТ «Державний експортно-імпорتنний банк України», загалом протягом 2015-2016 років **сплачено за готівкове обслуговування з оплати готівкою чеків у сумі 144,1 тис. гривень.**

Аудит ще раз підкреслює, що питання доцільності зміни механізму виплати заробітної плати шляхом переходу на банківське розрахунково-касове обслуговування із застосуванням платіжних карток для всіх працівників ВСУ досі залишається актуальним.

Порядок врегулювання такого механізму визначається постановою Кабінету Міністрів України від 22.04.2005 № 318 «Про удосконалення механізму виплати заробітної плати працівникам бюджетних установ та державної соціальної допомоги», яка встановлює, що *виплата заробітної плати працівникам бюджетних установ здійснюється за їх письмовою згодою через уповноважені банки, які визначаються за результатами конкурсного відбору.*

Рекомендація 9. ВСУ дотримуватися передбачених контрольних процедур безпосередньо під час прийняття авансових звітів з особами, які перебували у відрядженнях.

Рекомендація 10. З метою підвищення ефективності управління бюджетними коштами, зменшення витрат, пов'язаних з отриманням готівки в установах банків, її доставкою та охороною, розглянути можливість переходу на банківське розрахунково-касове обслуговування із застосуванням платіжних карток відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 22.04.2005 № 318 «Про удосконалення механізму виплати заробітної плати працівникам бюджетних установ та державної соціальної допомоги».

¹⁶ Постанова Кабінету Міністрів України від 2.11.2011 № 98 «Про суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів».

2.4. Розрахункові операції з контрагентами.

2.4.1. Розрахунки з постачальниками комунальних послуг

Дослідженням даних бюджетної звітності встановлено, що, відповідно до форми № 2д «Звіт про надходження та використання коштів загального фонду», у **2015 році** за КПКВК 0601010 касові та фактичні видатки за загальним фондом за КЕКВ 2270 «Оплата комунальних послуг та енергоносіїв» становили 3 370,9 тис. грн, а саме: за тепlopостачання – 1 625,0 тис. грн; за водопостачання – 81,0 тис. грн; за електроенергію – 1 664,9 тис. гривень.

Касові та фактичні видатки за КЕКВ 2270 «Оплата комунальних послуг та енергоносіїв» у **2016 році** становили 4 100,1 тис. грн, а саме: за тепlopостачання – 2 058,7 тис. грн (у т.ч. за спеціальним фондом – 881,2 тис. грн); за водопостачання – 112,8 тис. грн; за електроенергію – 1 928,54 тис. гривень.

За результатами аналізу виконання вимог постанови Кабінету Міністрів України від 01.03.2014 № 65 «Про економію державних коштів та недопущення втрат бюджету»¹⁷ встановлено, що ВСУ на 2015 і 2016 роки було розроблено та затверджено заходи щодо економного та раціонального використання бюджетних коштів. Так, у ВСУ розроблено та затверджено на 2015 і 2016 роки плани заходів щодо енергозбереження із забезпеченням зменшення витрат на оплату комунальних послуг та енергоносіїв.

Перевіркою дотримання порядку ведення журналів, складання актів з обліку обсягів спожитої електроенергії, теплової енергії, холодної води та актів здачі-приймання наданих послуг, а також здійснення контролю за дотриманням правил технічної експлуатації установок, які забезпечують надання цих послуг, **порушень не встановлено**. Приміщення адмінбудинків ВСУ обладнано приладами обліку з водо-; електро-; тепlopостачання, **які пройшли відповідну перевірку**. Обсяги спожитої електричної, теплової енергії та водопостачання визначались за допомогою лічильників.

Розрахунки з контрагентами з оплати комунальних послуг та енергоносіїв проводились у ВСУ з дотриманням умов укладених договорів, відповідні суми віднесені достовірно на фактичні та касові видатки, **невідповідностей і помилок під час аудиту встановлено не було**.

Аудитом підтверджується, що бухгалтерський облік розрахункових операцій за КЕКВ 2270 відповідає нормативним вимогам.

2.4.2. Дебіторська та кредиторська заборгованість

Відповідно до форми № 7д «Звіт про заборгованість за бюджетними коштами» бюджетної звітності ВСУ кредиторська заборгованість установи станом на 01.01.2016 і на 01.01.2017 за КПКВК 0601010 була відсутня.

Дебіторська заборгованість ВСУ станом на 01.01.2016 за загальним фондом – 46,3 тис. грн (з них за КЕКВ 2111 – 14,8 тис. грн; КЕКВ 2210 –

¹⁷ Діяла до 20.10.2016.

31,5 тис. грн); станом на 01.01.2017 – 44,6 тис. грн (з них за КЕКВ 2111 – 14,8 тис. грн; за КЕКВ 2210 – 29,8 тис. гривень). За спеціальним фондом дебіторська заборгованість станом на 01.01.2016 та на 01.01.2017 була відсутня.

Аудитом встановлено, що у звітах про заборгованість за бюджетними коштами (форма № 7д) за 2015 і 2016 роки станом на 01.01.2016 та на 01.01.2017 була відображена, зокрема, сума дебіторської заборгованості за загальним фондом за КЕКВ 2111 «Заробітна плата» – 14,8 тис. грн, яка, за інформацією ВСУ, виникла внаслідок проведення в грудні 2015 року фактичних витрат на виплату середнього заробітку працівника, призваного на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, і яку, відповідно, планувалось компенсувати з бюджету.

За даними бухгалтерського обліку, заборгованість із заробітної плати на субрахунку 661 «Розрахунки із заробітної плати» на час проведення аудиту відсутня, натомість рахується заборгованість на рахунку № 364 «Розрахунки з іншими дебіторами» в сумі 14,8 тис. грн за розрахунками з компенсації вказаної суми з бюджету.

Ця заборгованість утворилася в результаті внесення законодавчих змін до порядку компенсації виплати середнього заробітку працівникам, призваним на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, згідно із Законом України від 04.12.2015 № 911 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України». З 01.01.2016 у новій редакції викладено частини третю та четверту статті 119 КЗпПУ: *на строк до закінчення особливого періоду або до дня фактичної демобілізації зберігаються місце роботи, посада і середній заробіток.*

Зазначене фактично позбавило можливості установи та підприємства з 2016 року отримувати з бюджету компенсацію за виплачені кошти, тобто заборгованість бюджету перед ВСУ в сумі 14,8 тис. грн фактично є безнадійною, строк позовної давності за якою не минув.

Згідно з пунктом 3.5 розділу III Порядку бухгалтерського обліку окремих активів та зобов'язань бюджетних установ, затвердженого наказом Мінфіну від 02.04.2014 № 372, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 16.04.2014 за № 426/25203, дебіторська заборгованість, строк позовної давності якої минув і яка є безнадійною до стягнення, списується за результатами інвентаризації розрахунків на підставі рішення керівника установи з відображенням зміни результатів виконання кошторису.

Уся заборгованість, яка відображена на рахунках балансу ВСУ, вважається підтвердженою та включена до актів інвентаризації розрахунків з дебіторами і кредиторами, які складені за результатами річної інвентаризації, проведеної у 2015 і 2016 роках.

2.4.3. Стан обліку необоротних активів та запасів

Аудитом встановлено, що основні засоби відображались у бухгалтерському обліку за первісною вартістю. Нарахування амортизації проводилось на дату балансу (річну).

Згідно з даними форми № 1 «Баланс» ВСУ, станом на 31.12.2015 вартість основних засобів становила 207 854,5 тис. грн; станом на 31.12.2016 – 246 114,53 тис. гривень.

Відповідно до звіту про рух необоротних активів (форма № 5), станом на 01.01.2017 на субрахунку 103 обліковувався комплекс споруд вартістю 160 184,9 тис. грн, у яких на сьогодні розміщується ВСУ (спільно з ВССУ) і до якого входять адміністративні будинки за адресами: вул. Пилипа Орлика, 4; вул. Пилипа Орлика, 4а; вул. Пилипа Орлика, 8.

Аудитом встановлено, що в порушення Інструкції зі складання типових форм з обліку та списання основних засобів, що належать установам і організаціям, які утримуються за рахунок державного або місцевих бюджетів, затвердженої спільним наказом ДКУ та Держкомстату від 02.12.97 за № 125/70 (далі – Інструкція № 125/70¹⁸), не в усіх картках з обліку основних засобів (форма ОЗ-6) на зазначені будівлі достовірно та повною мірою відображалась інформація відповідно до **технічної документації**.

В інвентарній картці з обліку адмінбудинку за адресою: вул. Пилипа Орлика, 4а (з господарським корпусом), вартість – 16 201,2 тис. грн, було зазначено лише загальну площу – 5265 кв. м, без окремого уточнення площі адмінбудинку та господарського корпусу.

Крім цього, **зазначені вище об'єкти (адмінбудинок і господарський корпус) не обліковувалися як окремі інвентарні об'єкти, разом із тим інвентарна картка комплексу споруд за адресою: вул. Пилипа Орлика, 4а, не містила індивідуальної характеристики об'єкта з переліком вищезазначених споруд і мала розбіжність загальної площі в 1 151,7 кв. м з даними технічної документації¹⁹.**

Зазначене не має суттєвого впливу на достовірність фінансової звітності. В період аудиту форми з обліку основних засобів приведено у відповідність з вимогами чинного законодавства.

Аналізом обліку запасів було встановлено, що протягом 2015–2016 років облік запасів ВСУ за місцем відповідального зберігання (знаходження) вівся матеріально відповідальною особою в книзі складського обліку запасів за одиницями обліку та кількістю. Відпускання товарів зі складу здійснювалось на основі заявок-накладних, підписаних керівником апарату ВСУ, та видаткових накладних (накладних на передачу). Облік видачі матеріальних цінностей відображався в складському обліку за встановленою формою.

Згідно із Законом № 996, Положенням про інвентаризацію та зобов'язання, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879 (зі змінами), за наказами керівника апарату ВСУ від 01.10.2015 № 58/0/18-15 і від 28.09.2016 № 49/0/18-16 «Про проведення річної інвентаризації» у ВСУ в 2015 і 2016 роках станом на 01.10.2015 та на 03.10.2016

¹⁸ Зареєстрований у Міністерстві юстиції України 22.12.1997 за № 612/2416, наказ втратив чинність на підставі наказу Міністерства фінансів від 13.09.2016 № 819/180.

¹⁹ Технічні паспорти, виготовлені Київським міським бюро технічної інвентаризації та реєстрації права власності на об'єкти нерухомого майна.

проведено річну інвентаризацію основних засобів, нематеріальних активів, матеріальних цінностей, грошових коштів і документів. **При порівнянні під час інвентаризації фактичних даних із даними бухгалтерського обліку розбіжностей не виявлено.**

Рекомендація 11. При заповненні інвентарних карток з обліку основних засобів дотримуватись вимог Порядку складання типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 13.09.2016 № 818.

2.4.4. Стан розрахунків за надані послуги (крім комунальних) та виконані роботи

Аудитом розрахункових операцій за надані послуги (крім комунальних) та виконані роботи встановлено достовірність їх відображення в обліку та фінансовій звітності. Відповідно до звітів про надходження та використання коштів загального фонду (форма № 2д) та звіту про надходження і використання інших надходжень спеціального фонду (форма № 4-3д спеціальний фонд), ВСУ за КЕКВ 2200 «Використання товарів і послуг» протягом 2015 року було використано (касові видатки) 10 281,2 тис. грн, з яких 4 650,4 тис. грн – кошти спеціального фонду, протягом 2016 року – 11 162,75 тис. грн, з яких 2 856,65 тис. грн – спеціального фонду.

За КЕКВ 3110 «Придбання обладнання і предметів довгострокового користування» та КЕКВ 3130 «Капітальний ремонт» зі спеціального фонду використано (касові видатки) у 2015 році – 3 774,9 тис. грн і 99,6 тис. грн відповідно, у 2016 році – 194,7 тис. грн і 776,23 тис. грн відповідно.

Під час аудиту встановлено, що ВСУ в бухгалтерському обліку **не в усіх випадках коректно** відображалася вартість придбаних матеріальних цінностей, не завжди складалися типові форми з обліку основних засобів суб'єктами державного сектору, затверджені Інструкцією № 125/70 та наказом Міністерства фінансів України від 13.09.2016 № 818 «Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання».

Зокрема, відсутні підтверджувальні документи встановленого зразка – типові форми № ОЗ-2 (бюджет) «Акт прийняття-здання відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів» щодо заміни комплектуючих до комп'ютерної техніки на суму 344,1 тис. грн, у зв'язку з чим не вносилися записи про капітальний ремонт існуючого об'єкта до форми № ОЗ-6 (бюджет) «Інвентарна картка обліку основних засобів в бюджетних установах» після ремонтування комп'ютерної техніки.

Оприбуткування комплектуючих (материнських плат, модулів ОЗП, жорстких дисків, накопичувачів DVD-RW, концентраторів USB) – загалом на 437,1 тис. грн – було **неправильно відображено на субрахунку 113 «Малоцінні необоротні матеріальні активи»**, оскільки відповідно до наказу Міністерства фінансів України від 26.06.2013 № 611 «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних

установ»²⁰ (далі – План рахунків), для обліку запасних частин, призначених для ремонту та заміни спрацьованих частин машин, незалежно від їх вартості, передбачено субрахунок 238 «Запасні частини до транспортних засобів, машин і обладнання».

Некоректно відображена в бухгалтерському обліку ВСУ вартість комплектуючих для комп'ютерної техніки на суму 437,1 тис. грн призвела до **викривлення звітності** за 2015 рік за формою № 6 «Звіт про рух матеріалів і продуктів харчування» та рядком 150 розділу II «Баланс» «Матеріали і продукти харчування».

З метою оцінки впливу викривлень на показники фінансової та бюджетної звітності, зважаючи на результати проведеного аналізу ризиків, рівень суттєвості визначено в розмірі одного відсотка від залишків на рахунках класу «Запаси» – 1461,66 тис. грн (звіт про рух матеріалів і продуктів харчування (форма № 6), тобто 14,6 тис. гривень.

Отже, відображення фактично використаних запасних частин на суму **437,1 тис. грн** у звіті про рух матеріалів і продуктів харчування (форма № 6) **суттєво впливає на достовірність відображення в обліку** вказаного сегмента ведення господарських операцій.

Крім цього, встановлений факт **некоректного відображення** в обліку вартості проектно-кошторисної документації на капітальний ремонт об'єкта «Капітальний ремонт і реставрація адміністративного будинку по вул. П. Орлика, 4 в Печерському районі м. Києва» (далі – Проектно-кошторисна документація), роботи на якому не розпочаті: в кінці 2016 року на рахунку 103 «Будинки та споруди» було відображено частину вартості витрат на виготовлення проектно-кошторисної документації в сумі 1 615,9 тис. грн (загальна вартість – 2 027,6 тис. грн) шляхом кореспонденції з рахунку 109/3 «Інші основні засоби» (1 221,5 тис. грн) і з рахунку 141/3 «Капітальні інвестиції в основні засоби» (394,3 тис. гривень).

Слід зазначити, що в Плані рахунків для обліку витрат на придбання, створення (виготовлення) власними силами та поліпшення основних засобів, а також витрат за незакінченими і закінченими, але не зданими в експлуатацію об'єктами капітального будівництва, реконструкції, модернізації основних засобів передбачено субрахунок 141 «Капітальні інвестиції в основні засоби».

Якщо витрати з виготовлення проектно-кошторисної документації на капітальний ремонт були понесені, але роботи не розпочаті, то вони визнаються капітальними інвестиціями в основні засоби і обліковуються на субрахунку 141.

Отже, у бухгалтерському обліку ВСУ було **некоректно відображено**

²⁰ Зареєстрований у Міністерстві юстиції України 18.07.2013 за № 1214/23746, станом на 01.01.2017 втратив чинність на підставі наказу Міністерства фінансів від 29.12.2015 № 1219 «Про затвердження деяких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку в державному секторі», зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 16.01.2016 за № 85/28215, набирає чинності з дня його офіційного опублікування, крім пунктів 1-3 цього наказу, які набирають чинності з 01.01.2017.

вартість витрат з виготовлення Проектно-кошторисної документації на суму 1 615,9 тис. гривень. Як наслідок – **викривлення звітності установи станом на 01.01.2017** – форми № 5 «Звіт про рух необоротних активів» та рядка 140 розділу I «Баланс» «Незавершені капітальні інвестиції в необоротні активи».

Ці порушення суттєво вплинули на достовірність інформації, відображеної у фінансовій звітності ВСУ, оскільки перевищили загальний рівень суттєвості, визначений в розмірі одного відсотка від загальної суми видатків ВСУ за 2016 рік (126167,1 тис. грн), що в абсолютному вимірі становить 1261,7 тис. гривень.

Під час аудиту фінансово-економічним управлінням станом на 01.02.2017 відкориговано відображення в бухгалтерському обліку вартості витрат, пов'язаних із виготовленням Проектно-кошторисної документації, шляхом перенесення суми 1 615,8 тис. грн на рахунок 1311/3 «Капітальні інвестиції в основні засоби»²¹ (меморіальний ордер № 9).

Рекомендація 12. Бухгалтерський облік здійснювати відповідно до затвердженого Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ з урахуванням вимог наказу Мінфіну від 29.12.2015 № 1219 «Про затвердження деяких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку в державному секторі» та вимог Порядку складання типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 13.09.2016 № 818.

2.5. Стан використання бюджетних коштів на поточні трансферти підприємствам

У рамках фінансового аудиту ВСУ було проведено перевірку Автобази та СТО «Алекс», які протягом 2015–2016 років входили до мережі одержувачів бюджетних коштів ВСУ, а фінансування їх діяльності здійснювалось за рахунок коштів, отриманих з Державного бюджету України за КЕКВ 2610 «Субсидії та поточні трансферти підприємствам (установам, організаціям)» (КПКВК 0601010 «Здійснення правосуддя Верховним Судом України») як трансферти.

Аудитом встановлено, що бюджетні кошти за загальним та спеціальним фондами за КЕКВ 2610 (КПКВК 0601010) у сумі 44 095,0 тис. грн, спрямовані ВСУ протягом 2015–2016 років на фінансування Автобази (12 099,9 тис. грн у 2015 році та 12 514,9²² тис. грн у 2016 році) та СТО «Алекс» (8 704,0 тис. грн у 2015 році та 10 776,2 тис. грн²³ у 2016 році), використовувались відповідно до затверджених планів використання бюджетних коштів.

²¹ План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31.12.2013 № 1203, введений в дію з 01.01.2017.

²² З них за рахунок коштів спеціального фонду – 1 852,4 тис. гривень.

²³ З них за рахунок коштів спеціального фонду – 2 115,9 тис. гривень.

За результатами перевірок встановлено, що протягом 2016 року поточні трансферти Автобазі та СТО «Алекс» частково здійснювались за рахунок коштів спеціального фонду, що надійшли від сплати судового збору.

Зокрема, кошти в сумі 3 968,3 тис. грн були використані зазначеними підприємствами на виплату заробітної плати (з нарахуваннями) своїм працівникам. Водночас згідно зі статтею 9 Закону України від 08.07.2011 № 3674 «Про судовий збір», *кошти судового збору спрямовуються на забезпечення здійснення судочинства та функціонування органів судової влади.*

Слід зазначити, що видатки спеціального фонду затверджені і проведені згідно з прийнятим рішенням Мінфіну²⁴ у зв'язку з тим, що помісячні обсяги асигнувань загального фонду на 2016 рік не в повному обсязі задовольняли потребу установи за загальним фондом.

Отже, згідно з прийнятим рішенням Мінфіну кошти спеціального фонду Державного бюджету України, що надійшли від сплати судового збору, використані ВСУ на оплату праці працівників Автобазі та СТО «Алекс», що не узгоджується з вимогами статті 9 Закону України від 08.07.2011 № 3674 «Про судовий збір».

Аудитом дослідження установчих документів Автобазі встановлено невідповідність положень статуту чинному законодавству в частині повноважень Голови ВСУ та керівника апарату ВСУ.

Зокрема, встановлено, що на час реєстрації статуту Автобазі 17.01.2003 чинним був Закон України від 07.02.2002 № 3018 «Про судоустрій України», відповідно до якого організація фінансування та здійснення керівництва організаційним забезпеченням діяльності ВСУ покладалась на Голову ВСУ, проте після ухвалення 07.07.2010 Закону № 2453 організаційне забезпечення діяльності ВСУ здійснюється апаратом ВСУ, який очолює керівник апарату. Керівник апарату ВСУ представляє ВСУ як юридичну особу.

Аудитом дотримання порядку формування та виконання фінансових планів, зокрема, прогнозних та фактичних показників, обґрунтованості показників, а також дотримання порядку внесення змін до них встановлено, що **Автобаза протягом 2015–2016 років здійснювала господарську діяльність як таку, що не відповідає фінансовим планам на відповідні роки.**

Зазначене суперечить положенням частини другої статті 75 Господарського кодексу України від 16.01.2003 № 436, яка встановлює, що *основним плановим документом державного комерційного підприємства є фінансовий план, відповідно до якого підприємство отримує доходи і здійснює видатки, визначає обсяг та спрямування коштів для виконання своїх функцій протягом року відповідно до установчих документів.*

Так, у фінансовому плані як протягом 2015 року, так і протягом 2016 року **не планувалось одержання доходу від надання платних послуг.**

²⁴ Довідка Мінфіну від 19.02.2016 про зміни до річного розпису бюджету на 2016 рік № 7.

Однак фінансовий аудит свідчить, що Автобазою у результаті надання послуг із перевезення наземним транспортом Вищій кваліфікаційній комісії суддів України було одержано у 2015 році – 60,3 тис. грн доходу та у 2016 році – 177,1 тис. грн, який Автобаза відображала у звіті про виконання фінансового плану як за 2015, так і за 2016 рік. **Водночас відповідних змін до фінансових планів щодо відображення такого доходу Автобазою не вносились.**

Оскільки основним джерелом фінансування Автобази були кошти державного бюджету, що затверджуються для ВСУ як трансферти підприємствам, складання фінансових планів Автобазою було формальним і полягало в дублюванні даних минулих років.

Мали місце **порушення Автобазою вимог пункту 4 Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки**, затвердженого наказом Мінекономрозвитку від 02.03.2015 № 205 (далі – Порядок № 205), під час підготовки фінансових планів як на 2015²⁵, так і на 2016 рік, оскільки **не готувалась пояснювальна записка до проекту фінансового плану підприємства**, яка повинна містити результати аналізу його фінансово-господарської діяльності за попередній рік, а також показники фінансово-господарської діяльності та розвитку підприємства в поточному році та на плановий рік.

Аудитом встановлено випадок недотримання Автобазою законодавства, що регламентує проведення закупівель товарів, робіт і послуг.

Так, під час проведення відкритих торгів на закупівлю пально-мастильних матеріалів у 2016 році планувалось придбати 180 000 літрів бензину марки А-95. Конкурсні пропозиції для участі у відкритих торгах надійшли від двох учасників: ТОВ «Мотто Центр» і ТОВ «Нафтотрейд ресурс». Ціна пропозиції учасника ТОВ «Мотто Центр» становить 3 897,0 тис. грн, а ціна пропозиції учасника ТОВ «Нафтотрейд ресурс» – 3 868,2 тис. гривень.

Положеннями пункту 9 додатка 6 документації конкурсних торгів визначалось, що *товар, який закуповується, повинен відповідати встановленим стандартам згідно з чинним законодавством України, що підтверджується відповідними сертифікатами, виданими особисто учаснику.*

Аналізом конкурсних пропозицій учасників встановлено наявність у конкурсній позиції ТОВ «Мотто Центр» **сертифіката відповідності товару, термін дії якого закінчився за три місяці до початку проведення торгів**, тобто пропозиція учасника ТОВ «Мотто Центр» не відповідала вимогам документації конкурсних торгів і її повинні були відхилити.

Отже, **комітетом з конкурсних торгів Автобази не дотримано вимоги пункту 1 статті 29 Закону України від 10.04.2014 № 1197 «Про здійснення державних закупівель», відповідно до яких замовник повинен відхилити пропозицію конкурсних торгів у разі, якщо пропозиція конкурсних торгів не**

²⁵ Фінансовий план фактично підготовлений після набрання чинності Порядком № 205.

відповідає умовам документації конкурсних торгів, а торги мали б бути відмінені згідно із вимогами пункту 1 статті 30 цього ж Закону.

Незважаючи на це, комітетом з конкурсних торгів найбільш економічно вигідною була визнана пропозиція учасника ТОВ «Нафтотрейд ресурс», з яким надалі Автобаза уклала договір від 12.05.2016 № 1680/08 на загальну суму 3 868,2 тис. гривень.

Аудит засвідчив, що, відповідно до статуту, основним предметом діяльності **СТО «Алекс»** є надання послуг з ремонту і технічного обслуговування транспортних засобів; з експлуатації будинків і приміщень різної спрямованості; робіт з благоустрою територій. Водночас, як встановлено аудитом, СТО «Алекс» здебільшого забезпечує обслуговування адмінбудинків і прилеглої території ВСУ.

Чисельність працівників СТО «Алекс», відповідно до штатних розписів на 2015 і 2016 роки, становила 109 штатних одиниць

Аудитом дослідження організаційної структури СТО «Алекс» **встановлено відсутність розпорядчого документа, який би затверджував структуру, та, відповідно, положень про структурні підрозділи, необхідність розроблення яких передбачена статтею 64 Господарського кодексу України, тобто внутрішніх нормативних документів, на підставі яких організовується повсякденна діяльність структурних підрозділів, оцінюються результати роботи, складаються посадові інструкції працівників, визначаються завдання, функції, права та обов'язки, а головне – відповідальність працівників.**

Аудитом обґрунтованості вартості наданих СТО «Алекс» послуг та їх обсягу, а також повноти надходження, достовірності, правильності визначення та відображення в обліку доходів від наданих послуг встановлено наявність окремих відхилень.

Так, під час проведення аудиту встановлено факт надання СТО «Алекс» послуг іншій юридичній особі з ремонту автомобілів. Від надання цих послуг на поточний рахунок підприємства, відкритий у ПАТ «Укрексімбанк», надійшло у 2015 році – 7,6 тис. грн та у 2016 році – 1,3 тис. гривень.

Отриманий прибуток за 2015 рік – 8 тис. грн, за 2016 рік – 1 тис. грн СТО «Алекс» відображено у формі № 2 «Звіт про фінансові результати» та формі № 3 «Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)».

Довідково. Відомості, що зазначаються у цих формах, відображаються у тис. грн цілим числом шляхом заокруглення.

Результати аудиту стану усунення недоліків і порушень, виявлених попередніми контрольними заходами, засвідчили, що рекомендація Рахункової палати, надана після проведеного у 2014 році аудиту стану використання бюджетних коштів, виділених ВСУ, *щодо необхідності подання Автобазою до ВСУ консолідованої звітності з урахуванням результатів діяльності СТО «Алекс» відповідно до вимог Порядку надання фінансової звітності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 № 419, не виконувалась, через що ВСУ як засновник Автобазы не отримує повної та об'єктивної інформації, відповідно, її не отримували подальші*

користувачі, оскільки консолідована фінансова звітність Автобази мала складатися шляхом впорядкованого додавання показників фінансової звітності дочірнього підприємства СТО «Алекс» до аналогічних показників фінансової звітності Автобази.

Необхідність подання консолідованої звітності підприємствами, що мають дочірні підприємства, також передбачена частиною першою статті 12 Закону № 996.

Окремо слід зазначити, що підприємствами до ВСУ надається неповна інформація, яка тільки частково відображає окремі показники їх господарської діяльності. Зокрема, форма № 2 «Звіт про надходження та використання коштів загального фонду», що надається Автобазою та СТО «Алекс», містить лише загальну суму затверджених і здійснених видатків за КЕКВ 2610 «Субсидії та поточні трансферти підприємствам». Натомість фінансова звітність про власні господарські операції та консолідована фінансова звітність до ВСУ не подається.

Рекомендація 13. ВСУ забезпечити використання коштів спеціального фонду державного бюджету України, що надійшли від сплати судового збору відповідно до положень Закону України від 08.07.2011 № 3674 «Про судовий збір».

Рекомендація 14. Зобов'язати керівництво Автобази привести у відповідність з нормами чинного законодавства статут підприємства. У своїй діяльності неухильно дотримуватись вимог законодавства про закупівлі товарів, робіт і послуг.

ВСУ посилити контроль за затвердженням і виконанням Автобазою фінансового плану та звіту про його виконання, як це передбачено вимогами Порядку № 205, та зобов'язати Автобазу здійснювати господарську діяльність відповідно до вимог статті 75 Господарського кодексу України.

Рекомендація 15. СТО «Алекс» розробити і затвердити положення про структурні підрозділи. Здійснювати відшкодування витрат, понесених у результаті надання платних послуг, за рахунок їх виробничої собівартості. Розробити калькуляцію платних послуг з метою відображення їх виробничої собівартості у фінансовій звітності підприємства.

Рекомендація 16. ВСУ зобов'язати Автобазу формувати і надалі надавати консолідовану фінансову звітність, що має складатися шляхом впорядкованого додавання показників фінансової звітності дочірнього підприємства СТО «Алекс» до аналогічних показників фінансової звітності Автобази.

2.6. Закупівлі товарів, робіт та послуг, укладання і виконання договорів

Протягом 2015 року ВСУ загалом проведено 9 процедур закупівель з урахуванням частин предмета закупівлі (лотів): відкриті торги – 2, запит цінкових пропозицій – 1, переговорна процедура закупівлі – 6. За результатами закупівель укладено 9 договорів на загальну суму 4 936,8 тис. грн, фактичні видатки за якими становили 4 936,8 тис. гривень. Без застосування процедур

закупівель укладено 201 договір на загальну суму 3 594,9 тис. грн, фактичні видатки – 3 594,9 тис. гривень.

Протягом 2016 року проведено 9 процедур закупівель з урахуванням частин предмета закупівлі (лотів): відкриті торги – 3, запит цінових пропозицій – 2, переговорна процедура закупівлі – 5. За результатами закупівель укладено 9 договорів загалом на суму 6 367,7 тис. грн, фактичні видатки за якими становили 6 367,7 тис. гривень. Без застосування процедур закупівель укладено 233 договори на загальну суму 4 890,4 тис. грн, фактичні видатки за якими становили 4 890,4 тис. гривень.

Використовуючи електронну систему закупівель, у 2016 році ВСУ проведено 10 допорогових закупівель загальною очікуваною вартістю 900,3 тис. грн, за результатами яких укладено договорів на загальну суму 798,4 тис. гривень.

Скарги від учасників закупівель відсутні.

Аудитом дотримання вимог чинного законодавства при проведенні протягом 2015 і 2016 років процедур державних закупівель та укладанні договорів (контрактів) на закупівлю товарів, робіт і послуг порушень не встановлено. У результаті застосування ВСУ сучасної системи придбання товарів, робіт та послуг, а саме системи електронних закупівель, економія становила 101,9 тис. грн бюджетних коштів.

ВИСНОВКИ

1. Під час аудиту отримано належні аудиторські докази для висловлення умовно-позитивного висновку.

1.1. ВСУ в окремих випадках не дотримувався вимог наказу Міністерства фінансів України від 26.06.2013 № 611 «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ»:

– у бухгалтерському обліку ВСУ в 2015 році оприбуткування комплектуючих на загальну суму 437,1 тис. грн неправильно відображено на субрахунку 113 «Малоцінні необоротні матеріальні активи», тоді як для обліку запасних частин, призначених для ремонту та заміни спрацьованих частин машин, незалежно від їх вартості, передбачено субрахунок 238 «Запасні частини до транспортних засобів, машин і обладнання». Надані в рядку 150 «Баланс» (форма № 1) та в рядку 070 «Звіт про рух матеріалів і продуктів харчування» (форма № 6) дані не відповідали фактичному стану справ та не давали правильного уявлення про фінансовий стан установи в частині обліку та руху матеріальних цінностей;

– наприкінці 2016 року на рахунку 103 «Будинки та споруди» некоректно відображено частину вартості витрат на виготовлення проектно-кошторисної документації в сумі 1 615,9 тис. грн (загальна вартість – 2 027,6 тис. грн) із капітального ремонту об'єкта, який не розпочався. Для відображення таких витрат передбачено субрахунок 141 «Капітальні інвестиції в основні засоби». Як наслідок – викривлення звітності установи станом на 01.01.2017 за формою № 5 «Звіт про рух необоротних активів» та в рядку 140 розділу I «Баланс»

«Незавершені капітальні інвестиції в необоротні активи».

Допущені порушення та виявлені викривлення фінансової звітності є суттєвими, але не всеохоплюючими і в цілому не перекошують інформації про загальний фінансовий стан ВСУ.

2. Виявлені аудитом інші факти порушень і недоліків при здійсненні господарських операцій та операцій з бюджетними коштами були несуттєвими, оскільки мали обмежений вплив на фінансову і бюджетну звітність об'єкта аудиту станом на 01.01.2016 та 01.01.2017 і не викривляють інформації про його загальний фінансовий стан.

ВСУ на виконання рекомендацій Рахункової палати були вжиті організаційні заходи щодо удосконалення облікової політики та забезпечення контролю за використанням бюджетних коштів. Керівництвом установи створено всі необхідні умови для організації правильного ведення бухгалтерського обліку.

Водночас аудитом встановлено недотримання у ВСУ Інструкції зі складання типових форм з обліку та списання основних засобів, що належать установам і організаціям, які утримуються за рахунок державного або місцевих бюджетів, затвердженої спільним наказом Державного казначейства України та Державного комітету статистики України від 02.12.1997 № 125/70, що створює ризики для системи внутрішнього контролю в установі, зокрема:

- інвентарна картка комплексу споруд балансовою вартістю 16 201,2 тис. грн не містила індивідуальні характеристики об'єкта з переліком об'єктів, які не обліковуються як окремі інвентарні об'єкти, та мала розбіжність щодо загальної площі на 1151,7 кв. м з даними технічної документації;

- відсутні підтверджувальні документи встановленого зразка – типові форми «Акт прийняття-здання відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів» – щодо заміни комплектуючих до комп'ютерної техніки на суму 344,1 тис. грн, яка не перевищує встановленого порогу суттєвості. У зв'язку з цим не здійснювалися записи про капітальний ремонт існуючого об'єкта в інвентарній картці обліку основних засобів після ремонтування комп'ютерної техніки.

3. За винятком вищезазначеного, фінансова та бюджетна звітність станом на 01.01.2016 і на 01.01.2017 правильна, сформована з дотриманням встановлених вимог, забезпечує достовірність даних щодо надходжень, витрат бюджетних коштів і правильно визначає фінансовий стан ВСУ в усіх суттєвих аспектах.

Водночас ВСУ протягом 2015–2016 років зведена квартальна і річна фінансова та бюджетна звітність своєчасно не подавалась Рахунковій палаті, що є недотриманням вимог пункту 2.9 розділу 2 Порядку складання фінансової та бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 24.01.2012 № 44.

4. Незважаючи на те, що керівництво визначило посадову особу, яка здійснює повноваження з питань внутрішнього аудиту у ВСУ, план проведення

внутрішніх аудитів як на 2016 рік, так і на 2017 рік не складався та, відповідно, керівництвом не затверджувався. Внутрішні аудити в підрозділах апарату ВСУ не проводились.

Система внутрішнього контролю потребує подальшого удосконалення в частині обґрунтованого планування потреби в бюджетних коштах, ведення розрахункових операцій, документації та системних бухгалтерських записів для здійснення обліку необоротних активів і запасів, розрахунків за авансовими звітами за відрядження з підзвітними особами, використання спеціального фонду бюджету та коштів на поточні трансферти підприємствам.

4.1. Розрахунки потреби в бюджетних коштах на 2015 і 2016 роки в окремих випадках здійснювалися Автобазою з недотриманням вимог Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 228. При цьому ВСУ як головним розпорядником бюджетних коштів не було вжито відповідних заходів, передбачених пунктом 29 цього Порядку, для недопущення включення до кошторису сум, не підтверджених розрахунками та економічними обґрунтуваннями.

4.2 ВСУ як орган управління майном не забезпечив ефективного внутрішнього контролю за фінансово-господарською діяльністю Автобази та витрачанням нею коштів. У результаті підприємство в порушення статті 75 Господарського кодексу України провадило господарську діяльність як таку, що не відповідає головному плановому документу – фінансовому плану, а його складання взагалі було формальним і зводилось до дублювання даних минулих років. Застарілими і такими, що не відповідають чинному законодавству, є також положення основного установчого документа Автобази – статуту.

4.3. Через ігнорування Автобазою вимог пункту 1 статті 12 Закону України від 16.07.99 № 996 «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» в частині подання консолідованої фінансової звітності, що має складатися шляхом впорядкованого додавання показників фінансової звітності дочірнього підприємства СТО «Алекс» до аналогічних показників фінансової звітності Автобази, ВСУ як засновнику Автобази не надається повна та об'єктивна інформація, відповідно, вона не надається подальшим користувачам.

4.4. Автобазою здійснювався недостатній внутрішній контроль під час розгляду конкурсних пропозицій учасників закупівлі.

4.5. Відсутність на СТО «Алекс» розпорядчого документа, який би затверджував структуру, а також положень про структурні підрозділи, необхідність розроблення яких передбачена статтею 64 Господарського кодексу України, позбавляє керівництво підприємства можливості чітко визначити завдання, функції, права та обов'язки, а головне – відповідальність працівників, що негативно впливає на здійснення внутрішнього контролю.

5. Аудитом використання коштів для розрахунків із підзвітними особами встановлено, що в порушення пункту 5 Інструкції про службові відрядження в межах України та за кордон, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 13.03.1998 № 59, переплачено за авансовим звітом коштів на проживання на загальну суму 4,4 тис. грн, які відшкодовано під час проведення аудиту.

6. Аудитом встановлено, що на 2015 і 2016 роки штатний розпис ВСУ як бюджетної установи за формою, яка визначена наказом Міністерства фінансів України від 28.01.2002 № 57 «Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету» (у редакції від 26.11.2012 № 1220) та передбачає перелік усіх посад працівників установи, визначення їх посадового окладу і місячного фонду заробітної плати, не затверджувався. Згідно з пунктом 40 Порядку складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 228, ВСУ як бюджетна установа має самостійно затверджувати штатний розпис.

7. У зв'язку з тим, що помісячні обсяги асигнувань загального фонду на 2016 рік не в повному обсязі задовольняли нагальні потреби установи, згідно з прийнятим рішенням Міністерства фінансів України кошти спеціального фонду Державного бюджету України, що надійшли від сплати судового збору (3 968,3 тис. грн), використані ВСУ на оплату праці працівників Автобази та СТО «Алекс», що не узгоджується з вимогами статті 9 Закону України від 08.07.2011 № 3674 «Про судовий збір».

8. Під час формування бюджетного запиту до проекту державного бюджету видатки на оплату праці передбачалися загальною сумою за КЕКВ 2110 «Оплата праці» без виокремлення видатків на виплату суддівської винагороди за окремим кодом економічної класифікації видатків, як це передбачено частиною 9 статті 133 Закону України від 07.07.2010 № 2453 «Про судоустрій та статус суддів».

Інструкцією щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 12.03.2012 № 333, нормативно не врегульовано порядку застосування окремого коду економічної класифікації видатків виключно для виплати суддівської винагороди.

Такі прогалини в нормативному полі надалі будуть впливати на повноту відображення інформації про фінансовий стан ВСУ в бухгалтерській звітності.

Чинним законодавством врегульовані питання організаційного забезпечення діяльності ВСУ, водночас окремі положення законодавства в частині порядку ліквідації органів судової влади потребують додаткового нормативного врегулювання.

ПРОПОЗИЦІЇ

1. Про результати аудиту поінформувати Верховну Раду України. Кабінету Міністрів України направити відомості у формі рішення Рахункової палати. Верховному Суду України направити рішення Рахункової палати та Звіт про результати аудиту для вжиття заходів щодо усунення виявлених недоліків.

2. Запропонувати Кабінету Міністрів України:

– на виконання положень Закону України «Про судоустрій та статус суддів» доручити Міністерству фінансів України внести зміни до Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 12.03.2012 № 333, з метою нормативного врегулювання застосування окремого коду економічної класифікації видатків виключно для виплати суддівської винагороди;

– спільно з Державною судовою адміністрацією України опрацювати питання визначення механізму здійснення заходів, пов'язаних з утворенням, реорганізацією або ліквідацією органів судової влади, з урахуванням повноважень Президента України, ДСА України та юридичних осіб органів судової влади, закріплених Конституцією України та Законом України «Про судоустрій і статус суддів».

3. Надіслати рішення Рахункової палати та Звіт про результати аудиту **Верховному Суду України** і запропонувати:

– для відображення у фінансовій і бюджетній звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан ВСУ привести бухгалтерський облік необоротних активів і запасів у відповідність із вимогами національних стандартів і положень Закону України від 16.07.99 № 996 «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;

– для обліку господарських операцій застосовувати діючий План рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ;

– здійснювати бухгалтерський облік основних засобів відповідно до вимог Порядку складання типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 13.09.2016 № 818;

– вжити відповідних заходів, передбачених вимогами пункту 29 Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 228, для недопущення під час розгляду проектів кошторисів, планів асигнувань загального фонду бюджету прийняття в кошторисах сум, не підтверджених розрахунками та економічними обґрунтуваннями;

– забезпечити контрольні процедури під час прийняття авансових звітів осіб, які перебували у відрядженнях, вжити відповідних заходів щодо повторного доведення до працівників і суддів нормативно-правових актів з питань використання коштів на службові відрядження;

– з метою підвищення ефективності управління бюджетними коштами, зменшення витрат, пов'язаних з отриманням готівки в установах банків, її доставкою та охороною, розглянути можливість переходу на банківське розрахунково-касове обслуговування із застосуванням платіжних карток для всіх працівників суду;

– з метою забезпечення обліку обсягів надходження коштів судового збору та підтвердження його сплати учасниками судового процесу вжити заходів для виявлення причин відхилення даних щодо надходження коштів судового збору та вдосконалити автоматизовані системи його обліку;

– розробити та затвердити штатний розпис бюджетної установи відповідно до вимог пункту 40 Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 228, і наказу Міністерства фінансів України від 28.01.2002 № 57 «Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету» (у редакції від 26.11.2012 № 1220);

– з метою дотримання вимог пункту 2.9 розділу 2 Порядку складання фінансової та бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 24.01.2012 № 44, своєчасно подавати зведену квартальну і річну фінансову та бюджетну звітність Рахунковій палаті;

– ВСУ як головному розпоряднику бюджетних коштів і органу управління майном забезпечити ефективний внутрішній контроль за фінансово-господарською діяльністю Автобазу і СТО «Алекс» та витрачанням ними бюджетних коштів, наданих як поточні трансферти, а також усунення виявлених аудитом порушень, зокрема:

– зобов'язати керівництво Автобазу привести у відповідність із нормами чинного законодавства статут підприємства; у своїй діяльності неухильно дотримуватися вимог законодавства про закупівлі; здійснювати господарську діяльність відповідно до вимог статті 75 Господарського кодексу України;

– зобов'язати керівництво СТО «Алекс» розробити і затвердити положення про структурні підрозділи; розробити калькуляцію платних послуг з метою відображення їх виробничої собівартості у фінансовій звітності підприємства;

– з метою виконання Закону України від 16.07.99 № 996 «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», постанови Кабінету Міністрів України від 19.06.2007 № 832 «Про затвердження Порядку

здійснення контролю за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності та критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності» затребувати від Автобази консолідовану фінансову звітність, сформовану згідно з Порядком надання фінансової звітності, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 № 419;

– для зменшення існуючих операційних ризиків забезпечити належне функціонування системи внутрішнього контролю, розробити і затвердити план проведення внутрішніх аудитів на 2017 рік.

4. Використати матеріали аудиту при аналізі виконання Державного бюджету України за 2016 рік.

Член Рахункової палати

В.І. Невідомий